

For citation / Atf için:

CESUR, A., & TÜRKOĞLU, B. (2024). Üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki erken çocukluk dönemlerine ait baba şeması ve ideal baba figürlerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED* 6(11), 459-496. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13740222>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>

Üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki erken çocukluk dönemlerine ait baba şeması ve ideal baba figürlerinin incelenmesi

Examining the father schema and ideal father figures in the minds of university students belonging to early childhood periods

Aybala CESUR

Merhume Öğretmen; Milli Eğitim Bakanlığı, 27800, Gaziantep, Türkiye
E-mail: hulyacesur42@gmail.com ORCID: 0000-0002-1230-1973

Bengü TÜRKOĞLU¹

Doç. Dr.; Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, 42090, Konya, Türkiye
E-mail: turkoglubengu@gmail.com ORCID: 0000-0001-6347-691X

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date:

15/08/2024

Revizyon Tarihleri / Revision Dates:

Minör r.: 25/08/2024

Kabul Tarihi / Accepted Date:

15/09/2024

Etik Beyan / Ethics Statement

- ✓ Makale için Necmettin Erbakan Üniversitesinin 15/01/2021 tarih 2021/40 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi bulunmaktadır.
- ✓ Ethics Committee Approval of the article given by Necmettin Erbakan University's 15/01/2021 date and 2021/40 Document no.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı / Researchers' contribution to the study

- ✓ 1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (50%).
1. Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (50%).
- ✓ 2. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (50%).
2. Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (50%).

Çıkar çatışması / Conflict of interest

Yazar(lar) bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

The author(s) declare(s) that there is no potential conflict of interest in this study.

Benzerlik / Similarity

Bu çalışma iThenticate programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı %3'tür.

This study was scanned in the iThenticate program. The final similarity rate is 3%.

¹ Sorumlu yazar / Corresponding author

Üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki erken çocukluk dönemlerine ait baba şeması ve ideal baba figürlerinin incelenmesi

Öz

Bu araştırmada üniversitede öğrenim görmekte olan bireylerin erken çocukluk dönemlerine ait zihinlerindeki baba şemasının ve ideal baba figürlerinin niteliksel olarak belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen, Yükseköğretim Kuruluna bağlı üniversitelerde öğrenim görmekte olan 206 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada, beş adet açık uçlu araştırma sorusundan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, Web 2.0 araçları ile hazırlanmış, veriler online olarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların çoğunluğunun aklına baba denilince ilk olarak destek kavramı gelmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı, babayı güven veren, evin direği olan ve her türlü yardımı sağlayan destekleyici bir figür olarak tanımlamaktadır. Çocukken babalarıyla olan iletişimleri ve birlikte gerçekleştirdikleri aktiviteler incelendiğinde katılımcıların çoğunluğu, babalarıyla güçlü bir iletişim kurduklarını ifade etmiş, en çok keyifli vakit geçirdikleri aktivitelerle vurgu yapmışlardır. Babalarını bir nesneye benzetmeleri istendiğinde katılımcıların çoğunluğu, babalarını kapı, kalkan gibi koruyucu nesnelere özdeşleştirerek onları koruyucu, güven verici bir figür olarak gördüklerini vurgulamışlardır. Baba olmanın gereklilikleri hakkındaki görüşler incelendiğinde, katılımcıların büyük bir kısmının baba olmayı çaba ve fedakârlık gerektiren bir rol olarak tanımladığı görülmüştür. İdeal baba özellikleri hakkındaki görüşler incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun ideal babanın sevgi dolu olması gerektiğini vurguladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Baba şeması, İdeal baba figürleri, Erken çocukluk dönemi, Üniversite öğrencileri, Fenomonolojik desen.

Examining the father schema and ideal father figures in the minds of university students belonging to early childhood periods

Abstract

In this study, it is aimed to qualitatively determine the father schema and ideal father figures in the minds of individuals studying at university belonging to early childhood periods. Phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in this study. The study group consisted of 206 university students studying at universities affiliated to the Council of Higher Education, selected by convenient sampling method from non-random sampling methods. In the study, a semi-structured interview form consisting of five open-ended research questions was used. The interview form was prepared with Web 2.0 tools and data were collected online. Descriptive analysis method was used to analyze the data. According to the findings of the study, the first thing that comes to the minds of the majority of the participants when they think of father is the concept of support. Most of the participants defined the father as a supportive figure who gives confidence, is the pillar of the house and provides all kinds of help. When their communication with their fathers and the activities they carried out together as children were analyzed, the majority of the participants stated that they had a strong communication with their fathers, and emphasized the activities they enjoyed the most. When asked to resemble their fathers to an object, the majority of the participants identified their fathers with protective objects such as doors and shields and emphasized that they saw them as a protective and reassuring figure. When the views on the requirements of being a father were analyzed, it was seen that most of the participants defined being a father as a role that requires effort and sacrifice. When the views on ideal father characteristics were examined, it was determined that the majority of the participants emphasized that the ideal father should be loving.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Parenting is broadly defined as the role of biological or adoptive parents who are responsible for providing care to the child (Luster & Okagaki, 2006). Parents' attitudes and behaviours may vary according to their cultural characteristics and personalities. Some parents, who enter a process of rapid change with the birth of the baby,

apply parenting in the way they have learnt from their cultural heritage and elders, while others try to provide care for their children by researching modern methods and obtaining information through social media tools (Liman, 2020). In any case, all parents seek the best for their children.

As the individual, who is influenced by his/her family in all developmental periods, enters the young adulthood period, intellectual identity formation takes place at university ages. In this period, the individual prepares to be an intellectual individual and to realise himself/herself by closely following the developments in the world (Erikson, 1968). The individual who follows the developments and modernises will raise new generations as a parent in the later years of his/her life. In this process of raising new generations, it is not known whether the individual will create a traditional parenting model by following his/her cultural background, whether he/she will be a modern parent by taking developments alone and ignoring culture, or whether he/she will synthesise a unique, contemporary parenting model by blending culture and developments.

In this direction, the general purpose of the research is to qualitatively determine the father schema and ideal father figures in the minds of young adult individuals who are studying at undergraduate level at university. In line with this general purpose, answers to the following questions were sought;

1. What comes to your mind first when you think of father?
2. How was your communication with your father when you were young and what did you do the most?
3. If you were to compare your father to an object, what would it be? What would it be and why?
4. What are the requirements of being a father?
5. What are the characteristics of an ideal father?

This study aims to determine young adults' perceptions of the concept of father and the characteristics of the *ideal father* in their consciousness, and to examine their thoughts on their own father figures and the modern father-child relationship. There is no similar study in the literature on this subject, so this study is expected to provide a new perspective to the literature, young people, educators and families.

Conceptual and Theoretical Framework

Parents act together and support their children to protect their lives, health and happiness (Baumrind, 1991). In our culture, it is known that mothers have more protective and fathers have more authoritarian parenting styles (Kağıtçıbaşı, 2007). In the formation of these parenting styles, variables such as child rearing styles from the previous generation, physical and socioeconomic power are effective (Bornstein, 2012). Studies reveal that mothers have a more democratic attitude than fathers (Özyürek & Tezel Şahin, 2005).

In the parenting role where mother and father have equal importance, most of the studies in the literature have been conducted with mothers (Lamb, 2013; Parke & Cookston, 2019; Pleck, 2010). Being a father is not a biological process, but rather touching the child's heart, being the source of trust of the family and the child's confidant, and taking firm steps together with the mother on this path. The father is the person that boys will identify with and take on a similar profile in the future, and the source of trust and the first hero of girls (Lamb, 2010; Pleck & Masciadrelli, 2004). Recently, individuals have been in the process of developing themselves in order to better understand the importance of being a father and to become more knowledgeable and competent parents. In our society, the concept of 'competent fatherhood' has started to gain importance as women generally marry individuals whom they consider competent for the role of 'fatherhood' (Holmes et al., 2013; Lamb, 2010; Marsiglio & Roy, 2012). Fathers can positively or negatively affect individuals' whole lives (Lamb, 2010). However, it is seen that the studies conducted with fathers in the literature are limited in number and generally cross-sectional (Lamb, 2010; Pleck, 2012). However, fathers are as effective as mothers in child development.

A healthy father-child relationship and the father's attitude have an important place in the social-emotional development of the child (İnci & Deniz, 2015). It has been found that children who spend quality time with their fathers are happier, self-confident, and able to express themselves comfortably compared to other children (Cesur & Türkoğlu, 2019). In studies investigating the effect of father involvement on children's cognitive skill development, the results were statistically significant and positive (Rollè et al., 2019). Father-child communication benefits all areas of development, including cognitive skills (Cabrera et al., 2007). In the world in general, the number of children who are afraid of their fathers and uninterested fathers has decreased rapidly and children have started to spend more time with their fathers (Yogman et al., 2016). However, both in the world and in our country, the number of fathers who are interested in the child and who do not see the mother as the sole responsible for the care of the child has not reached the expected level (Kuzucu, 2011).

Method

Phenomenological research model, which is one of the qualitative research methods, was used in this study. Phenomenological design was used in the study since it was aimed to reveal the father schema and ideal father

figures of early childhood in the minds of university students. The study was conducted with 206 young people with various demographic characteristics who are studying at universities affiliated to the Council of Higher Education in Türkiye. The study group was formed by convenient sampling method, one of the non-random sampling methods. For these reasons, student groups studying at different universities were reached online and data were collected in the form of interview forms with the help of Web 2.0 tools. In the study, a semi-structured interview form used in qualitative research and consisting of five open-ended research questions was used. The interview form was prepared with Web 2.0 tools and the data were collected online. Descriptive analysis method, one of the qualitative data analysis methods, was used in the study. In this process, the researcher reads the opinions of the interviewees in depth, brings the data together in a meaningful and logical way, codes and categorises them. A table was created for each question and after explaining these tables, the opinions of the participants were quoted by giving a code number (P1, P2, P3...) without specifying their names.

Results and Discussion

In the first question of the study, the answers of the university students about the first thing that comes to mind when they think of *father* were analysed. The findings show that the participants generally evaluate the father figure under different categories such as *support, protection, emotionality, respect, family* and *financial support*. The majority of the participant group defined the father as a supportive figure. The image of a father who gives confidence, is the pillar of the house and provides all kinds of practical help stands out in this category. This finding supports the existing literature emphasising the supportive role of the father figure in the family. Research shows that fathers play a critical supportive role in the emotional and social development of their children (Lamb, 2010). In addition, it is emphasised that the supportive role of fathers improves children's sense of self-confidence and enables them to participate more effectively in social life (Pleck, 2010).

In the second question of the study, the answers of the university students about their communication with their fathers and what they did the most when they were children were analysed. It was determined that the participants described their communication with their fathers as *strong, medium* and *weak* and that they engaged in *academic activities with their fathers, travelled around, had a pleasant time, communicated verbally* and *did classical things*. The majority of the participant group defined their communication with their fathers as strong and stated that they mostly involved in activities where they had a pleasant time. Fathers' quality time activities with their children contribute to children's cognitive, language and socio-emotional development (Lang et al., 2014; Tamis-LeMonda et al., 2004; Xu et al., 2010). Fun time spent with fathers helps children meet their emotional needs and develop a stronger emotional bond with their fathers.

In the third question of the study, university students were asked to compare their fathers to an object and the data obtained were analysed. The findings show that the participants generally described their fathers as *protective, supportive, information provider, stern, altruistic, guiding, financial support provider, organiser, strong* and *talented*. In addition to these, some participants described their fathers according to their *memories* or *physical characteristics*, while some participants used *distance* expressions expressing their emotional distance. Most of the participants likened their fathers to protective objects. These analogies with objects such as door, shield, tree, blanket and house emphasise that fathers are protective and reassuring figures for their children. Researchers such as Lamb (2010) and Parke (2017) state that the protective effect of fathers on children plays a critical role in ensuring their emotional and physical safety.

In the fourth question of the study, university students' views on the requirements of being a father were analysed. The findings show that the participants generally associate being a father with basic factors such as *effort, being a support, guidance* and *emotionality*. These findings emphasise that being a father is not only a biological role, but also a multifaceted process that requires deep responsibility, love and guidance. Most of the participants defined being a father as a role that requires effort and sacrifice. These views, which are explained with codes such as sacrifice, taking responsibility, being a family and raising children, show that fathers perceive their role in their children's lives not only as limited to financial support, but also as a task that requires emotional and physical effort. Fathers' efforts contribute to children feeling safe, developing a positive self-perception, and growing up as responsible individuals (Frosch et al., 2019; Jia et al., 2012; Sarkadi et al., 2008).

In the last question of the study, university students' views on ideal father characteristics were analysed. The findings showed that the participants generally defined the ideal father as a *loving, constructive, and supportive* figure. In addition, some participants stated that there is *no concept* of an ideal father or that this concept has a *very broad meaning*. The majority of the participants stated that the ideal father should be loving. These views, which were explained with codes such as showing love, being compassionate, and making time for their children, show that fathers play a critical role in the emotional development of their children. Research shows that fathers' expressing the love they feel for their children increases children's emotional security and contributes to a healthy self-development (Rohner & Veneziano, 2001).

Conclusion and Recommendations

According to the results of the study, the concept of ‘support’ comes to the minds of the majority of the participants when they think of ‘father’. The majority of the participants defined the father as a supportive figure who gives confidence, is the pillar of the house and provides all kinds of help. When their communication with their fathers and the activities they carried out together as children were analysed, the majority of the participants stated that they had a strong communication with their fathers, and they emphasised the activities in which they had a pleasant time the most. When asked to liken their fathers to an object, the majority of the participants identified their fathers with protective objects such as doors and shields and emphasised that they saw them as a protective and reassuring figure. When the views on the requirements of being a father were analysed, it was seen that most of the participants defined being a father as a role that requires effort and sacrifice. When the views on ideal father characteristics were analysed, it was determined that the majority of the participants emphasised that the ideal father should be loving.

The suggestions developed as a result of the findings are as follows:

- Longitudinal studies can be conducted to examine father-child relationships in more depth and to better understand the effects of this relationship on children’s development.
- Considering that the concept of ideal father differs culturally, more comprehensive studies can be conducted on the role of fatherhood in different cultural contexts.
- In order to increase awareness of fathers’ roles in the family, awareness programmes on the importance of the father’s role in society can be developed.
- Parent education programmes can be developed to increase fathers’ capacity to emotionally connect with their children and meet their emotional needs, to encourage them to establish deeper and more meaningful relationships, and to allow them to spend more quality time with their children.
- Considering that early childhood is the magic years, family support services can be expanded to strengthen communication within the family and improve fathers’ relationships with their children.

Keywords: Father schema, Ideal father figures, Early childhood period, University students, Phenomonological design.

GİRİŞ

Ebeveynlik, en geniş anlamıyla çocuğa bakım sağlamakla sorumlu olan biyolojik veya evlat edinen anne ve babaların sahip olduğu rol olarak tanımlanır (Luster ve Okagaki, 2006). Ebeveynlerin tavır ve tutumları, kültürel özelliklerine ve kişiliklerine göre değişiklik gösterebilir. Bebeğin doğumuyla birlikte hızlı bir değişim sürecine giren bazı anne ve babalar, kültürel miraslarından ve büyüklerinden öğrendikleri şekilde ebeveynlik uygularken, bazıları ise modern yöntemleri araştırarak ve sosyal medya araçları üzerinden bilgi edinerek çocuklarına bakım sağlamaya çalışmaktadır (Liman, 2020). Her durumda, tüm ebeveynler çocukları için en iyisini aramaktadır. Bu arayış ve uygulama farklılıkları, çeşitli ebeveynlik stillerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Demokratik ebeveyn, aşırı koruyucu ebeveyn, otoriter ebeveyn, ihmalkâr ebeveyn ve tutarsız ebeveyn olarak sınıflandırılan bu stiller, anne babaların çocuklarıyla ilgilenme, bakım sağlama ve bu süreçte sergiledikleri davranışlara göre adlandırılmıştır (Yavuzer, 2015).

Demokratik ebeveyn stilinde, eşitlik ve paylaşımcı davranışlar ön plandadır. Anne ve baba, çocuğa sevgi ve bakım sağlarken, aynı zamanda onun kendi ayakları üzerinde durabilen bir birey olmasını hedefler (Alabay, 2017). Bu ebeveynlik yaklaşımında aile, çocuğu destekler ve

sınırlarını belirleyerek çocuğu ihmal etmez. Ebeveyn ve çocuk arasındaki iletişim karşılıklı olup, birbirlerinin fikirlerine saygı duyan bireyler yetişir. Bu şekilde, çocuğun başarılı sosyal gelişimi için anne ve baba tüm sorumluluğu paylaşmış olur (Yavuzer, 2015).

Aşırı koruyucu ebeveynler, çocuklarını gereğinden fazla koruma eğilimindedirler, çocuklarının hayatlarına aşırı müdahale ederler ve bu da özgüven eksikliği, aşırı bağımlılık ve düşük öz saygı gibi sorunlara yol açabilir (Bruysters ve Pilkington, 2023). Bu ebeveynler, çocuklarının risk almasına veya kendi deneyimlerinden öğrenmesine izin vermemeleri nedeniyle çocuklarının problem çözme yeteneklerinin gelişimini de olumsuz etkileyebilir. Bu tür bir ebeveynlik tarzı, çocukların stresle başa çıkma becerilerini zayıflatır ve onları dış dünyaya karşı daha kırılğan hale getirir. Aşırı koruma, aynı zamanda çocukların sosyal ilişkilerde bağımsızlıklarını kazanmasını engeller, bu da ilerleyen yaşlarda sağlıklı sosyal bağlar kurmalarını zorlaştırabilir. Uzun vadede, bu çocuklar kendilerini yetersiz ve güçsüz hissedebilir, bu da yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde kariyer ve kişisel hedeflerini gerçekleştirmekte zorlanmalarına yol açabilir (Hudson ve Rapee, 2001). Meta-analiz çalışmaları, aşırı korumacı ebeveynliğin çocuklukta ve ergenlikte depresyon ve kaygı (Yap vd., 2014; Yap ve Jorm, 2015), yetişkinlikte ise psikopatoloji ve bağlanma güvensizliği (Kim vd., 2021) ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, araştırmalar, çalışmayan ebeveynlerin çalışan ebeveynlere göre daha koruyucu bir tutum sergileme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Alabay, 2017).

Otoriter ebeveyn tutumu, katı kurallar ve emirlerin hâkim olduğu, anne ve babanın kısıtlayıcı ve cezalandırıcı bir yapıya sahip olduğu, çocukları saygılı olmaları konusunda baskı altına aldıkları bir ebeveyn tutumudur (Alabay, 2017; Yavuzer, 2015). Katı kurallar ve cezalar, genellikle çocuğun büyüdükçe otorite figürlerine karşı isyan etmesine neden olur (Sanvictores ve Mendez, 2022). Otoriter ebeveynlerle büyüyen çocuklar, hedeflerine ulaşmak için gereken tüm kurallara kolayca uyum sağlarlar. Bu çocuklar yüksek düzeyde saldırganlığa sahip ancak aynı zamanda utangaç, düşük öz saygıya sahip ve sosyal açıdan yetersizdirler, kendi kararlarını veremezler (Masud vd., 2019; Martínez ve García, 2007)

İhmalkâr ebeveynler, çocuğun bakımını yeterli ve zamanında vermeyen, onu görmezden gelen, dışlayan ve yalnız bırakan ebeveynlerdir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Çocukların, ebeveynlerini duygusal olarak ihmalkâr ve kontrolcü olarak algılamaları, gelecekteki psikiyatrik bozukluklarla ilişkilidir ve psikopatoloji için bir risk faktörüdür (Young vd., 2011). İhmal edilmiş çocuklar ciddi bilişsel ve akademik eksikliklere sahiptir, sosyal olarak daha içe kapanıktır ve akran etkileşimleri sınırlıdır (Hildyard ve Wolfe, 2002). İhmal, çocukların sosyal

işlevlerini azaltır ve çocuklar genel olarak korku, sıkıntı, öfke, suçluluk veya utanç duyguları taşırlar bu bağlamda, etkilenen çocuklar saldırgan davranışlar sergileyebilirler (Sege vd., 2017). Tutarsız ebeveynler, çocuk gelişiminde en tehlikeli grup olarak kabul edilir. Anne ve babanın tutarsız tutumları, çocukların hangi davranışların kabul edilebilir olduğunu anlamalarını zorlaştırır ve bu da çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinde ciddi aksaklıklara yol açabilir. Özellikle, ebeveynlerin disiplin uygulamalarındaki tutarsızlık, çocuklarda güven duygusunu zedeleyebilir ve onların dünya ile ilgili algılarını olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuklar, bir ebeveynin belirli bir davranışı onayladığı, ancak diğerinin aynı davranışı eleştirdiği bir ortamda büyüdüklerinde, davranışlarının sonuçlarını öngörmekte zorlanır ve bu durum, onların kararsız ve belirsiz bir kişilik geliştirmelerine neden olabilir. Araştırmalar, tutarsız ebeveynlik sergileyen ailelerde büyüyen çocukların, dengeli davranışlar sergilemekte büyük zorluk çektiklerini ve özellikle ergenlik döneminde daha yüksek düzeyde kaygı, depresyon ve davranış problemleri yaşadığını ortaya koymuştur (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Yavuzer, 2015). Bu çocuklar, genellikle güvenli bağlanma geliştirmekte zorluk çeker ve sosyal ilişkilerinde denge kurmakta zorlanırlar. Ayrıca, bu tür bir ebeveynlik tarzı, çocukların otorite figürlerine karşı güvensizlik ve isyan geliştirmesine de neden olabilir, bu da onların hem aile içinde hem de toplumsal hayatta uyum sorunları yaşamasına yol açabilir (Kazdin, 2005; Patterson, 1982). Dolayısıyla, tutarlı ebeveynlik, çocukların sağlıklı bir şekilde büyümeleri ve gelişmeleri için kritik bir öneme sahiptir.

Ebeveynler, birlikte hareket ederek çocuklarının hayatlarını, sağlıklarını ve mutluluklarını korumak için onlara destek olurlar (Baumrind, 1991). Kültürümüzde annelerin daha çok koruyucu, babaların ise daha çok otoriter ebeveyn stiline sahip olduğu bilinmektedir (Kağıtçıbaşı, 2007). Bu ebeveynlik stillerinin oluşmasında, bir önceki kuşaktan görülen çocuk yetiştirme tarzları, fiziksel ve sosyoekonomik güç gibi değişkenler etkili olmaktadır (Bornstein, 2012). Araştırmalar, annelerin babalara göre daha demokratik bir tutum içerisinde olduklarını ortaya koymaktadır (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005).

Anne ve babanın eşit öneme sahip olduğu ebeveynlik rolünde, literatürdeki çalışmaların büyük bir kısmı annelerle yapılmıştır (Lamb, 2013; Parke ve Cookston, 2019; Pleck, 2010). Baba olmak, biyolojik bir süreçten ziyade çocuğun yüreğine dokunabilmek, ailenin güven kaynağı ve çocuğun sırdaşı olabilmek, bu yolda anne ile birlikte emin adımlarla yürüyebilmektir. Baba, erkek çocuklarının özdeşim yaparak ileride benzer bir profile bürüneceği kişi, kız çocuklarının da güven kaynağı ve ilk kahramanıdır (Lamb, 2010; Pleck ve Masciadrelli, 2004). Son zamanlarda, bireyler baba olmanın önemini daha iyi kavrayabilmek ve daha bilgili ve yetkin

ebeveyn olabilmek için kendilerini geliştirme sürecine girmişlerdir. Toplumumuzda kadınların, genel olarak babalık rolü için yetkin gördükleri bireylerle evlilik yoluna girmesiyle yetkin babalık kavramı önem kazanmaya başlamıştır (Holmes vd., 2013; Lamb, 2010; Marsiglio ve Roy, 2012). Babalar, bireylerin tüm yaşamlarını olumlu veya olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Lamb, 2010). Ancak literatürde baba ile yapılan çalışmaların sınırlı sayıda ve genel olarak kesitsel olduğu görülmektedir (Lamb, 2010; Pleck, 2012). Oysa babalar, çocuk gelişiminde anneler kadar etkilidirler.

Sağlıklı bir baba-çocuk ilişkisi ve babanın tutumu, çocuğun sosyal-duygusal gelişiminde önemli bir yere sahiptir (İnci ve Deniz, 2015). Babalarıyla nitelikli vakit geçiren çocukların, diğer çocuklara nazaran daha mutlu, kendine güvenen ve kendilerini rahat ifade edebilen bireyler oldukları saptanmıştır (Cesur ve Türkoğlu, 2019). Baba katılımının, çocukların bilişsel beceri gelişimine etkisinin araştırıldığı çalışmalarda sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif düzeyde çıkmıştır (Rollè vd., 2019). Baba-çocuk iletişiminin, bilişsel beceriler de dahil olmak üzere tüm gelişim alanlarına faydası vardır (Cabrera vd., 2007). Dünyada genel olarak, babalarından çekinen çocukların ve ilgisiz babaların sayısı hızla azalmış ve bu sayede çocuklar babalarıyla daha çok vakit geçirmeye başlamışlardır (Yogman vd., 2016). Ancak hem dünya genelinde hem de ülkemizde, hala beklenen seviyede çocukla ilgilenen ve çocuğun bakımının tek sorumlusunu anne olarak görmeyen baba sayısına ulaşamamıştır (Kuzucu, 2011).

Küreselleşen dünyada, neyin doğru neyin yanlış olduğu bilgisi hızla yayılmakta ve insan toplulukları tarafından ödül veya ceza mekanizmalarına tabi tutulmaktadır. Bu ortamda yapılan çalışmalar, insanlara duyurulmakta ve doğru davranışlar sergilemeleri beklenmektedir. Örneğin, fiziksel şiddetin çocuk gelişiminde telafisi mümkün olmayan sorunlar yaratabileceği araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur (Polat, 2020). Kitle iletişim araçları sayesinde toplumda yayılan bu bilgi, insanların hem kendi hem de çevrelerindeki kişilerin davranışlarına dikkat etmelerini ve hataları düzeltmeye çalışmalarını sağlamaktadır. Ülkemizde okuryazar nüfus oranının artmasıyla birlikte bilinçli ebeveynlerin sayısının da artması beklenmektedir. Bilinçli ebeveynler, bebeklikten yetişkinliğe kadar çocuklarının kendilerini gerçekleştirebilmeleri için sürekli olarak onlara destek olurlar (Frosch vd., 2019).

Bowlby (1988) ve Ainsworth (1979) deneylerinde, bebekler için beslenme kadar önemli olan sevgi ve güvenli bağlanma kavramlarına dikkat çekmektedirler. Bireyin dünyaya karşı temel güven duygusunun olduğu 0-2 yaş döneminde, ebeveynine güvenli bir şekilde bağlanan ve ona güvenen bebek, gelecekte kendine ve çevresine güven duyan, özsaygısı gelişmiş bir birey olacaktır. Erken çocukluk döneminin, oyun çocukluğu olarak da adlandırılan okul öncesi

dönemde, çocuklar ailelerinden öğrenerek temel hayati ihtiyaçlarını giderebilecek duruma gelirler (Piaget, 1962). Gelişimsel olarak oyunlar sayesinde güzel bir çocukluk geçiren bireyler, okula başladıklarında ailelerinden getirdikleri izleri taşırlar. Arkadaşlarıyla sosyalleşirken, etkinlik yaparken ve oyun oynarken, her yerde bu etkileri gözlemlemek mümkündür (Vygotsky, 1978). Ergenlik dönemine giren birey, ailesinden bir miktar uzaklaşsa da arkadaş ortamında kendi ailesinin bir yansıması olarak varlığını sürdürür. Daha sonra, genç yetişkinlik döneminde arkadaş, eş seçme ve işe girme gibi temel gelişim görevlerini gerçekleştirirken yine ailesinin izlerini taşır. Yaşadığı sürece bireyin aslında ailesinden izler taşıdığı görülür (Budayıcıoğlu, 2020; Senemoğlu, 2015).

Tüm gelişim dönemlerinde ailesinin etkisi görülen bireyin genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte, üniversite çağlarında entelektüel kimlik oluşumu gerçekleşir. Bu dönemde birey, dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederek entelektüel bir birey olmaya ve kendini gerçekleştirmeye hazırlanır (Erikson, 1968). Gelişmeleri takip eden ve çağdaşlaşan birey, yaşamının ilerleyen yıllarında ebeveyn olarak yeni nesilleri yetiştirecektir. Bu yeni nesilleri yetiştirme sürecinde, bireyin kültürel birikimlerini takip ederek geleneksel bir anne-baba modeli mi oluşturacağı, gelişmeleri tek başına alıp kültürü yok sayarak modern bir ebeveyn mi olacağı, ya da kültür ve gelişmeleri harmanlayarak kendine özgü, çağdaş bir anne-baba modeli mi sentezleyeceği bilinmemektedir.

Bu doğrultuda, araştırmada şu an genç yetişkinlik döneminde olan ve muhtemelen 10-15 yıl içerisinde ebeveyn olacak bireylerin, erken çocukluk dönemlerinde babalarıyla olan yaşantılarına ve ideal baba figürlerine dair görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın problem cümlesi, “Üniversite öğrencilerinin erken çocukluk dönemlerine ait zihinlerindeki baba şeması ve ideal baba figürleri nelerdir?” şeklindedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; üniversitede lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan genç yetişkin bireylerin erken çocukluk dönemlerine ait zihinlerindeki baba şemasını ve ideal baba figürlerini niteliksel olarak belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Baba denilince aklınıza ilk önce ne gelir?
- Küçükken babanızla iletişiminiz nasıldı ve en çok ne yapardınız?
- Babanızı bir nesneye benzetecek olsanız bu ne olurdu? Neden?
- Baba olmanın gereklilikleri nelerdir?
- İdeal babanın özellikleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Çocuklar, özellikle erken çocukluk dönemlerinde babalarıyla nitelikli vakit geçirerek ileride daha mutlu, üretken, sevgi dolu ve başarılı bireyler olmaktadır (Chapmann, 1977). Büyüdüklerinde ise genellikle ailelerinden gördükleri şekilde ebeveynlik yapma eğilimi gösterirler (Budayıcıoğlu, 2020). Ancak son yıllarda, hem ülkemizde hem de dünyada bu alandaki araştırmaların artmasıyla birlikte bireyler, kişisel gelişim kitapları ve dergileri okuyarak veya bilimsel araştırmalara gönüllü katılarak bilinçli ebeveyn olma isteği göstermekte ve “*biz anne-babamızdan böyle gördük*” anlayışını yıkmaya çalışmaktadırlar. Şölen ve Ulusoy (2020), okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların yaşam boyu öğrenme süreci olarak babalık kavramına ve aldıkları baba eğitimi sonrası baba eğitimine yönelik algılarını inceledikleri çalışma sonucunda, babalığın çaba sarf edildiğinde öğrenilebilir bir olgu olduğu ortaya koymuşlardır.

Bu çalışma, genç yetişkinlerin baba kavramına ilişkin algılarını ve bilinçlerinde yer alan *ideal baba* özelliklerini belirlemeyi, kendi baba figürlerine ve modern baba-çocuk ilişkisine dair düşüncelerini incelemeyi amaçlamaktadır. Alan yazında bu konuyu ele alan benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır, dolayısıyla bu araştırmanın literatüre, gençlere, eğitimcilere ve ailelere yeni bir bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırmanın doğasında insanlarla doğrudan konuşarak ve davranışlarını gözlemleyerek sahada veri toplama ve düşünceleri ortaya çıkartma önemli bir yere sahiptir (Creswell, 2013). Fenomenolojik desen, katılımcıların açıklamalarından hareketle yaşanmış deneyimlerin tanımlanması, olgu ve fenomenlerin anlaşılması ve nasıl anlamlandırdıklarının açığa kavuşturulması için kullanılır (Creswell, 2013). Çalışmada üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki erken çocukluk dönemlerine ait baba şemasının ve ideal baba figürlerinin ortaya konulması amaçlandığı için fenomenolojik desen kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumu’na (YÖK) bağlı üniversitelerde öğrenim görmekte olan, çeşitli demografik özelliklere sahip 206 genç ile yapılmıştır. Çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Uygun örneklemede araştırmacı çalışmasını yürüteceği grubu kolayca toplayabilmek ve

amacına uygun katılımcılar bulabilmek için bu şekilde örneklem grubu tayinine gider (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Bu sebeplerle farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrenci gruplarına online olarak ulaşılmış ve veriler görüşme formu şeklinde Web 2.0 araçları yardımı ile toplanmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerine İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kadın	107	51,9
	Erkek	99	48,1
Yaş	18-21 arası	124	60,2
	22-25 arası	82	39,8
Öğrenim Görülen Üniversite Türü	Devlet Üniversitesi	146	70,9
	Vakıf Üniversitesi	60	29,1
	Tıp Fakültesi	52	25,2
	Eğitim Fakültesi	43	21
Öğrenim Görülen Fakülte Türü	Mühendislik Fakültesi	27	13,1
	Hukuk Fakültesi	16	7,8
	İlahiyat Fakültesi	14	6,8
	Eczacılık Fakültesi	12	5,8
	Diş Hekimliği Fakültesi	11	5,3
	Fen Edebiyat Fakültesi	11	5,3
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	11	5,3
	Hemşirelik Fakültesi	9	4,4
Toplam		206	100

Araştırmaya katılan katılımcıların 107’sinin (%51,9) kadınlardan, 99’unun (%48,1) erkeklerden oluştuğu; 124’ünün (%60,2) 18-21 yaş arasında, 82’sinin (%39,8) 22-25 yaş arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların 146’sının (%70,9) devlet üniversitelerinde, 60’ının (%29,1) ise vakıf üniversitelerinde öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Katılımcılar 24 farklı devlet üniversitesinde öğrenim görmektedir. Bu üniversiteler şunlardır: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Medeniyet Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi. Katılımcıların çoğunluğu devlet üniversitesinde öğrenim görmektedir. Ayrıca katılımcılar 10 farklı vakıf üniversitesinde öğrenim görmektedir. Bu üniversiteler şunlardır: Başkent Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, MEF Üniversitesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Sabancı

Üniversitesi, KTO Karatay Üniversitesi, TED Üniversitesi. Katılımcıların öğrenim gördüğü fakülteler şunlardır: Tıp Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Fakültesi. Katılımcıların çoğunluğu Tıp Fakültesinde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, nitel araştırmalarda kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu için sorular hazırlanmadan önce alan yazın taraması yapılmıştır. Daha sonra araştırmacılar tarafından 4 adet demografik bilgi sorusu (üniversite-bölüm-yaş-cinsiyet) ve beş adet açık uçlu araştırma sorusu alan uzmanlarının da görüş ve önerileri alınarak hazırlanmıştır. Araştırma soruları ile çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki baba şeması ve ideal baba figürlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmacılar tarafından gerekli etik kurul onayının alınmasının ardından veriler toplanmaya başlanmıştır. Görüşme formu, Web 2.0 araçları ile hazırlanmış ve veriler online olarak toplanmıştır. Veriler, Türkiye’de YÖK’e bağlı üniversitelerde öğrenim görmekte olan ve araştırmaya katılma konusunda gönüllü öğrencilerle görüşme formu linkinin paylaşılması ile toplanmıştır. Katılımcıların kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı, kişilik hakları ve özel bilgilerinin korunacağı konusundaki yönergenin ardından çalışma için gönüllü olanların formu doldurması istenmiştir. Gönüllü olan katılımcılara formu doldurmaya başladıktan sonra da vazgeçebilecekleri belirtilmiştir. Online ortamda toplanan veriler açık uçlu sorulardan oluştuğu için katılımcıların gönüllü olmadan katılım sağlamaları mümkün değildir. Katılımcıların görüşme formunu doldurmaları ortalama 15 dakikalarını almaktadır. Verilerin toplanma sürecinin ardından veriler araştırmacılar tarafından analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli yöntemlerle toplanmış olan verilerin belirli temalara göre özetlenip, yorumlanması sürecini içerir. Bu süreçte araştırmacı görüştüğü kişilerin görüşlerini derinlemesine okur, verileri anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirip, kodlama yapar ve kategorilendirir. Katılımcıların görüşlerini dikkat çekici bir şekilde ortaya sunması gerektiğinden araştırmacı katılımcı görüşmelerini doğrudan alıntılarla sunabilir. Daha sonra araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları (kategorileri) açıklar, ilişkilendirir. Tartışma

bölümünde araştırmacı bulgularını güçlendirmek için neden-sonuç ilişkilerini açıklar ve olgular arasında karşılaştırmalar yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu doğrultuda katılımcıların, üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki baba şeması ve ideal baba figürleri görüşme formuna verdikleri yanıtlar Microsoft Excel programına aktarılmıştır. Sorular sırayla tek tek okunmuş ve belirlenen kodlara göre kategorilere ayrılmıştır. Kategoriler katılımcıların cevaplarında kavramlara göre oluşturulmuş ve her katılımcının kastettiği nesnelere/olgular kodlandırma esas alınmıştır. Her soruya ait tablo oluşturulmuş ve bu tabloların açıklanmasının ardından katılımcıların görüşleri isim belirtilmeden birer kod numarası verilerek (K1, K2, K3...) alıntılanmıştır. Tartışma bölümünde veriler irdelenmiş ve literatür ışığında tartışılmıştır.

Etik

Araştırma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'nın 15/01/2021 tarih 2021/40 sayılı kararı ile bilimsel araştırma etiği açısından uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara uygulanan görüşme formlarından elde edilen cevapların analizine yer verilecektir.

Baba Denilince Akla Gelen Olgular

Görüşme formunun ilk sorusunda katılımcılara “*Baba denilince aklınıza ilk önce ne gelir?*” sorusu yöneltilmiş ve verdikleri cevaplar alt boyutlara ayrılmıştır.

Tablo 2. *Baba Denilince Akla Gelen Olgular*

Kategoriler	Kodlar(Frekans)	Toplam
Saygı	Otorite(13), Güç(6), Büyüklük(3)	22
Destek	Güven(58), Dağ(12), Evin direği(9), Ağaç(3), Yardımcı(2)	84
Duygusalılık	Sevgi(13), Hayatın anlamı(7), Eksiklik(7), Fedâkarlık(3), Düşünce(1), Sabır(1)	32
Koruma	Koruyucu(24), Şefkat/Merhamet(10), Sorumluluk(4), Kahraman/Lider(3)	41
Maddi destek	Para(4) Araba(2),	6
Aile	Ev(8), Reis(8), Kendi babam(3), Arkadaş(2)	21
Toplam katılımcı		206

Tablo 2’de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcılara sorulan baba denilince akıllarına gelen ilk şeyin ne olduğuna dair soruda, 84 kişi *destek*, 41 kişi *koruma*, 32 kişi *duygusalılık*, 22 kişi *saygı*, 21 kişi *aile* ve 6 kişi *maddi destek* kategorisinde yer alan kodlara uygun cevaplar vermişlerdir. Görüşme verilerinin betimsel analizinde bazı katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir:

- “Sert bir kimlik gelir, otorite gelir. (K126)”
 “Kurallar. (K154)”
 “Güven veren bir dağ. Seni her şeyden koruyan bir can. (K134)”
 “Ne kadar şanslı olduğum, benim babam. (K180)”
 “Koruyan kollayan her türlü desteğini gösteren. (K18)”
 “Anne kadar değerli olmayan ebeveyn. (K91)”
 “Babama bir kere bile sarılmamış olmam. (K191)”
 “Eve para getiren kişi. (K107)”
 “Evin yönetimi ve işleri yoluna koymakta büyük sorumlulukları olan birey. (K150)”
 “Ailesi için çabalayan bir kahraman. (K161)”
 “Duygu karmaşası. (K153)”
 “Bir aile için en değerli. (K196)”
 “Evin reisi. (K144)”
 “Her konuda çocuğuna yardımcı olan, ona hayatı öğreten birey. (K142)”

Baba İle Kurulan İletişim ve Yapılan Aktiviteler

Görüşme formunun ikinci sorusunda katılımcılara “*Küçükken babanızla iletişiminiz nasıldı ve en çok ne yaptınız?*” sorusu sorulmuş ve verdikleri yanıtlar kodlara ve kategorilere ayrılmıştır. 206 üniversite öğrencisinin bulunduğu çalışmada, katılımcıların bazıları babaları ile yaptıkları farklı aktiviteleri yazmışlardır. Bu sebeple bir katılımcı birden fazla kodun içinde yer alabilmektedir.

Tablo 3. *Küçükken Baba İle Kurulan İletişim Ve Birlikte Yapılan Aktiviteler*

Kategoriler	Kodlar			Toplam (f)
	İletişim Etkinlikler	Güçlü	Orta	
Akademik faaliyetlerde bulunmak	Ödev yapmak (9)			24
	Kitap okumak (4)	Çalışmak (5)	Ödev yapmak (2)	
	Masal anlatımı (4)			
	Gezmek (26)			
Dolaşmak	Pikniğe/parka gitmek (14)	Gezmek (3)	Parka gitmek (1)	46
	Seyahat etmek (2)			
	Oyun oynamak (42)	Film/TV izlemek (5)		
Keyifli vakit geçirmek	Etkinlik yapmak (12)		Oyun oynamak (3)	94
	Top oynamak (6)	Oyun oynamak (3)		
	Film/TV izlemek (5)			

Tablo 3. Devam

Kategoriler	Kodlar			Toplam (f)
	Güçlü	Orta	Zayıf	
Keyifli vakit geçirmek	Şarkı söylemek (4)			
	Maç izlemek (4)	Oyun oynamak (3)		
	Güreş yapmak (3)		Oyun oynamak (3)	
	Alışveriş yapmak (3)			
	Bisiklet sürmek (2)	Etkinlik yapmak (1)		
Sözlü iletişim kurmak	Balık tutmak (1)			
	Sohbet etmek (12)	Sohbet etmek (4)	İletişim sorunları (4)	20
Diğer	Klasik şeyler (5)	Klasik şeyler (7)	Hiçbir şey (14)	
			Hatırlamıyorum (10)	38
			Kavga (2)	

Tablo 3'te görüldüğü üzere katılımcıların 94'ü babalarıyla birlikte kaliteli vakit geçirdiklerini, 46'sı birlikte dolaştıklarını, 20'si sözlü iletişim kurduklarını, 24'ü babalarıyla akademik faaliyette bulduklarını; 38'i de hiçbir şey yapmadıklarını ve klasik her ailede olan genel şeyleri yaptıklarını belirtmişlerdir.

Akademik faaliyetlerde bulunmak

Araştırmanın verilerinin betimsel analizinde katılımcıların bazıları (iletişimleri güçlü, orta ve zayıf olanlar dahil) çocukluklarında babalarıyla en çok ders çalışıp, ödev yaptıklarını, birlikte kitap okuduklarını ve masal dinlediklerini belirtmişlerdir. Bu kodlar nedeniyle *akademik faaliyetlerde bulunmak* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Beraber anaokulu ödevlerimi yapardık. Normaldi iletişimimiz. (K198)”

“Bana ders çalıştırırdı. Bilemediğimde yapamadığımda bağırır ve döverdi. (K86).”

“Beraber kitap okurduk. Her zaman babam benim için bir sığınak, bir bilgi yuvası olmuştur. (K163)”

“Masal okuyordu her gün iletişimimiz iyiydi. (K4)”

Dolaşmak

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların 46 tanesinin (iletişim yanıtı güçlü, orta ve zayıf olanların hepsi dahil) cevapları gezmek, parka gitmek, pikniğe gitmek ve seyahate gitmek kodlarından oluşan *dolaşmak* kategorisinde yer almaktadır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Gezerdik. Arkadaş gibiydik. (K3)”

“En çok parka lunaparka, alışveriş merkezlerine ve babamın iş yerine giderdik. Güzeldi babamla birlikte vakit geçirmekten hoşlanırdım. (K127)”

“Parka giderdik, salıncakta sallardı beni hiç söylenmeden, mutlu ederdi. (K128)”

“Parka giderdik, iletişimimiz zayıftı babama karşı çekingen davranırdım. (K143)”

“Babam çok sık seyahat ederdi bazen birlikte araba seyahatleri yapardık. (K72)”

“İşi nedeniyle en çok yolculuk yapardık, gezerdik. Çok iyi anlaşır eğlenirdik. (K93)”

Keyifli vakit geçirmek

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcılardan 89 kişinin (iletişim yanıtı güçlü, orta olanların hepsi dahil) çocukken babalarıyla birlikte farklı etkinlikler yaparak vakit geçirdikleri belirlenmiştir. Cevaplar oyun oynamak, etkinlik yapmak, top oynamak, film/TV izlemek, şarkı söylemek, maç izlemek, alışveriş yapmak, güreş yapmak, bisiklet sürmek, balık tutmak kodlarını oluşturmuştur. Bu kodlar *keyifli vakit geçirmek* kategorisini oluşturmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Misket oynardık çok severdik misket oynamayı. Gayet yakın bir ilişkimiz vardı kendimi çok yakın hissediyordum babama. (K44)”

“Evcilik oynardık gayet rahat iletişim kurabilen biriydi ama kızmasından korkardım. (K57)”

“Babamın mesleği sebebiyle çok görüşemedik. Görüştüğümüz zaman sürekli oyun oynardık. (K167)”

“Babam marangoz ve ben onun ilk çocuğuyum. Kız evladı olmama rağmen mobilya montajlarına beraber giderdik benim için babama dair hatıralarımı dolduran en kıymetli zamanlardır onunla geçen birkaç saat. (K45)”

“Yemek yapardık, iletişimimiz iyi sayılabilecek düzeydeydi. (K164)”

“Maç yapardık, gezerdik. İletişimimiz gayet iyiydi. (K51)”

“Top oynardık. Özellikle futbolu çok oynardık. (K81)”

“Arabada radyodaki şarkılara eşlik ettiğimizi hatırlıyorum. (K173)”

“Okul hayatı ve gündelik konulardan muhabbet ederdik, ara ara alışverişe ve eğlenmeye giderdik. Tartışmalarımız olsa da normal bir iletişimimiz olduğunu düşünüyorum. (K32)”

“İşten gelmesini beklerdim sonra bisiklet sürerdik. (K116)”

“Balık tutardık. (K35)”

Sözlü iletişim kurmak

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların 25'i çocukken babalarıyla (iletişim yanıtı güçlü, orta ve zayıf olanların hepsi dahil) en çok karşılıklı iletişimde bulduklarını veya iletişim sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sohbet etmek ve iletişim sorunları şeklinde

kodlamalar *sözlü iletişim kurma* kategorisini oluşturmaktadır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Bitkiler, bağ-bahçe bilgileri üzerine konuşurduk, bilgilerini benimle paylaşırdı. Babama çok bağlıydım. (K39)”

“Konuşurduk, fena sayılmazdı. (K74)”

“Sohbet ederdik. Daha çok nasihat etmeyle geçen güzel iyi sohbetler. (K62)”

“İletişimimiz çok güzeldi sohbet ederdik dergiler okurduk oyunlar oynardık. (K152)”

“Birlikte çarşıya gider bisiklet tamir ederdik. Çocukken iletişimimiz kısıtlı idi. (K204)”

“Babam anılarını bizimle paylaşırken keyifle sohbet ettiğimiz zamanlar olurdu. (K132)”

Diğer

Araştırmanın analizinde katılımcıların 38’i (iletişim yanıtı güçlü, orta ve zayıf olanların hepsi dahil) çocukken babalarıyla pek bir şey yapmadıklarını, yapsalar bile genel olarak her ailede yapılan klasik şeyler olduğunu söylemişlerdir. Ancak babalarıyla iletişimlerinin zayıf olduğunu belirten katılımcılar ek olarak kavga ettiklerini veya birlikte aktivite yapıp yapmadıklarını hatırlamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan ulaşılan kodlarla *diğer* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Zayıf bir iletişimimiz vardı, pek bir şey yapmazdık. (K34)”

“Hep aynı şeyler. Aktivite yapmazdık. İletişimimiz oldukça zayıf ve yok denecek kadar azdı. (K82)”

“Akşam ailecek vakit geçirirdik. Kısıtlıydı. (K185)”

“İletişimimiz sıkı değildi. Beraber etkinlik yaptığımızı hatırlamıyorum. (K50)”

“Hatırlamıyorum. Sevgisini belli eden biri değil çünkü. (K154)”

“Benimle ilgilenmezdi genelde kavga ederdik. (K205)”

Babaya Benzetilen Nesne

Katılımcılara *“Babanızı bir nesneye benzetecek olsanız bu ne olurdu? Neden?”* sorusu sorulmuş ve verdikleri cevaplar benzer özelliklerine göre kategorilere ayrılmıştır.

Tablo 4’te görüldüğü üzere katılımcılardan babalarını bir nesneye benzetmeleri istenmiştir. Katılımcıların 19’u soruyu anlamadıklarını ya da benzetemeyeceklerini belirterek cevap vermemişlerdir. Geri kalan 187 katılımcı soruya yanıt vermiştir. Katılımcıların yanıtları göz önünde bulundurularak kodlar ve kategoriler belirlenmiştir. Belirlenen kategoriler; koruyucu, destek, anılar, mesafe, bilgi, sertlik, fedakârlık, yönlendiren, maddi destek, fiziksel özellikler, düzenleyici, güç ve yetenek olarak sıralanabilir.

Tablo 4. Babaya Benzetilen Nesnelere

Kategoriler	Kodlar(Frekans)	Toplam
Koruyucu	Kapı(11), Kalkan(6), Ağaç(5), Bataniye(5), Ev(5), Çatı(4), Kale(4), Giysi(3), Bulut(2), Süper kahraman(2), Aslan(1), Güvenlik tabelası(1)	49
Destek	Ağaç(18), Dağ(12), Direk(6), Duvar(5), Kolon(4)	45
Anılar	Koltuk(3), Çay(2), Bağlama(1), Dönme dolap(1), Çocuk(1), Fotoğraf(1), Kukla(1), Mouse(1), Tornavida(1), TV(1)	13
Mesafe	Biblo(3), Alev(1), Balon(1), Busdolabı(1), Ekşi yüz sakızı(1), Damacana(1), Demir(1), Kapalı kutu(1), Limon(1), Şemsiye(1), Terlik(1), Test kitabı(1)	14
Bilgi	Kitap(8), Bilgisayar(5),	13
Sertlik	Beton(3), Sopa(3), Sinir bozucu her şey(3), Sivri eşyalar(2), Şimşek(1)	12
Fedakârlık	Lamba(4), Mum(2), Alarm(1), Arı(1), Kâğıt(1)	9
Yönlendiren	Pusulula(3), Akıllı telefon(2), Anahtar(2), Robot(1), Sigorta(1)	9
Maddi destek	Para(4), Taşıt(3)	7
Fiziksek özellikler	Babam(1), Minder(1), Peluş(1), Silah(1), Süs(1), Vazo(1)	6
Düzenleyici	Dolap(2), Bardak altlığı(1), Yemek masası(1)	4
Güç	Kamyon(1), Masa ayağı(1), Tren(1)	3
Yetenek	İşviçre çakısı(1), Robot(1), Şampiyon(1)	3
Yanıt vermeyen		19
Toplam katılımcı		206

Koruyucu

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcılardan 49 kişinin verdiği cevapların koruma kelimesiyle ilgili olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cevaplarıyla kastettiklerinden yola çıkarak kodlar belirlenmiş ve bu kodlar *koruyucu* başlıklı kategori altında toplanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Kapı. Çünkü ne zaman başım sıkışsa, darda kalsam onun kapısını çalarım. (K91)”

“Kalkana benzetirdim. Kalkan olarak bizi koruyan, koruma görevini üstlenen kişi. (K106)”

“Ağaç, çünkü hayatın zorluklarına karşı gölgesinde yaşıyorum. (K52)”

“Bataniye. Koruyucu hissettirdiği için. (K4)”

“Ev. Çünkü insan evinde kötülüklerden korunur, güvende olur. Ben de babamın yanında güvende hissediyorum. (K77)”

“Bir evin çatısı. Çünkü o varken daha güvende hissediyorum. (K134)”

“Kale. Sağlam, güvenilir. (K62)”

“Aslan, çünkü aslanlar ailelerini diğer hayvanlardan korur. (K175)”

Destek

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcılardan 45’inin verdiği cevapların destek ve dayanak kelimelerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu sebeple *destek* başlıklı kategori belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Ağaç çünkü her zaman arkamda duran kollarını açmış bir şekilde destek olur. (K17)”

“Dağ. Çünkü bana zor gelen çoğu şeyde her zaman babamın onu yapmada yardımcı olacağını biliyordum, hep arkamda olacağını. Bu stresimi azaltıyordu. (K160)”

“Direk. Yaslanabileceğim bir direk. (K141)”

“Duvar yıkılmayan sağlam. (K131)”

“Kolona benzetirdim. Olmazsa evler yıkılır. (K196)”

Anılar

Araştırmanın betimsel analizinde 13 katılımcının bu soruya genel olarak anılarıyla cevap verdikleri görülmüştür. Babalarıyla ilgili hatıralarından yola çıkarak betimleme yapan bu katılımcıların cevapları *anılar* kategorisinde yer almaktadır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Üçlü koltuk. Küçükken hep aynı koltukta oturduğu için. (K124)”

“Çaya benzetirdim ikisi de bana muhabbeti çağrıştırdığı için. (K7)”

“Belki nesne değil ama çocuğa benzetiyorum çünkü ruhen yetişkin değil. (K205)”

“Fotoğraf. Ben ilkokuldayken vefat ettiği için fotoğrafta kalan anılar. (K48)”

“Kukla çünkü çok değişiyor. Başka insanların yorumlarına göre hareket ediyor. (K93)”

Mesafe

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların 14’ünün babalarını benzettikleri nesnelere, yakından can acıttığı uzaktan sevimli görüldüğü gibi sebepler sunmalarından dolayı katılımcıların cevapları kodlanmış ve *mesafe* başlıklı bir kategori belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Alev, uzakta durursan ısıtır çok yaklaşırsan yakar. (K13)”

“Büyük bir balon. Çünkü babam öfkeli. Her an patlayabilir biraz tedirgin eder. Ama bir taraftan da eğlenceli. (K64)”

“Ekşi yüz sakızı. Dışı ekşi olsa da içinde şeker gibidir. (K166)”

“Demir, çünkü çok sağlam ama o sağlamlık başkalarının canını yakabiliyor. (K25)”

“Babamı limona benzetiyorum. Dışarıdan parlak, sarı, etkileyici içi ise ekşi. (K101)”

Bilgi

Araştırmanın betimsel analizine göre katılımcıların 13’ünün babalarını benzettikleri nesnelere bilgi, bilgili gibi kelimelerden ve bilgiyi andıran nesnelere olduğu görülmüştür. Bu sebeple katılımcıların cevapları kodlanmış ve *bilgi* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Kitap. Her daim bilgi ve huzur veren. (K33)”

“Kuantum bilgisayarı. Kendisini çok zeki bulurum analiz ve ileriye dönük planlaması iyidir. (K19)”

“Çok prensipli bir insan olması sebebiyle ve sorduğum her soruyu bilmesi sebebiyle babam en çok bilgisayara benziyor. (K190)”

Sertlik

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların 12’sinin babalarını benzettikleri nesnelere şiddeti, yalnızlığı ve baskıyı andıran nesnelere olduğu belirlenmiştir. Tüm bu şiddet öğelerini yansıtan cevaplar *sertlik* kategorisi altında toplanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Taştan bir heykel. Fikirlerini hiçbir şekilde hiç kimse aşamaz, değiştiremez. (K147)”

“Sopa. Çünkü hep bana baskı uyguluyordu. Kendi istediği neyse onu yaptırıyordu. (K56)”

“Sivri bir kalem. Kişiliği sivri ve can acıtıcı olduğu için. (K155)”

“Tokmak, eve geliş saatlerinde herkes evde gerilir. (K133)”

Fedakarlık

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcılardan 9’unun babalarını fedakârlık kavramıyla ilişkilendirdikleri ve benzettikleri nesnelere fedakârlık kavramıyla açıkladıkları için kodlar *fedakârlık* kategorisi altında toplanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Mum, çünkü kendisi yanarken bizi aydınlatmak için elinden geleni yapıyor. (K15)”

“Lamba. İhtiyacım oldu her an ulaşabileceğim bir yerde ve benim için fedakârca her şeyi yapar. (K193)”

“Sanırım ateş olurdu. Çünkü ömrünün sonuna kadar hem ısıyla hem ışığıyla çevresine yardım ediyor, kendi yok oluyor. (K40)”

Yönlendiren

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların 9’unun babalarını kendilerine yardımcı olan, işlerinde yönlendiren nesnelere benzettikleri tespit edildiği için *yönlendiren* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Pusula, bana rehber olduğu için. (K6)”

“Akıllı telefon, beni yönlendiren ve bana sürekli bir şeyler öğretmeye çalışan hayatıma yön veren. (K129)”

“Robot, kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmeyi sever ve kendi isteklerini empoze ettirmeye çalışır. (K2)”

“Sigorta. Hatalarımı erkenden görüp uyararak ama son ana kadar müdahale etmeyen kişidir babam. (K194)”

Maddi Destek

Araştırmanın betimsel analizinde 7 katılımcının babalarını maddi değeri olan nesnelere eşleştirdikleri ve bunu özellikle belirttikleri belirlenmiştir. Bu nedenle *maddi destek* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Cüzdan çünkü bana para veriyor. (K11)”

“Bankamatik demek çok içimden gelmese de babam parasal olarak zor durumda bırakmazdı. (K150)”

“Uçak, her yere götürüyor beni. (K21)”

Fiziksel özellikler

Araştırmanın betimsel analizinde 6 katılımcı babalarının fiziksel özelliklerine göre nesnelere benzerlik kurduklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle *fiziksel özellikler* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Minder. Uzun olduğu için mindere benziyor. (K199)”

“Peluş beyaz ayı çünkü göbeği var ve saçları beyaz ve ona sarıldığımda kendimi mutlu ve güvende hissediyorum. (K57)”

“Vazoya benzetirdim. Babam kısa boylu ve biraz şişman öyle bir vazoya benzetirdim. (K44)”

Düzenleyici

Araştırmanın betimsel analizinde 4 katılımcı babalarını evi ve hayatı derleyip toplayan bireyler olarak niteleyerek hayatın içinde eşyaları yerleştirmede kullanılan nesnelere benzettiklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle *düzenleyici* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Dolap olurdu çünkü her şeyi içine sığdırır ve dışarıdan çok düzgün, sağlam görünür. (K179)”

“Çay bardağının altındaki tabanlık olurdu. Döküleni toplardı. (K28)”

Güç

Araştırmanın betimsel analizinde 3 katılımcının babalarını çok güçlü olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Bu katılımcılar babalarını güç unsurlarıyla ilişkili nesnelere benzetmişlerdir. Bu nedenle *güç* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Kamyon, güçlü ve her şeyi taşıyabiliyor. (K85)”

“Masa ayaklarına benzetirim. Her şeyi taşıdığı için. (K109)”

Yetenek

Araştırmanın betimsel analizinde 3 katılımcı babalarının çok yetenekli olduğunu, ellerinden her işin geldiğini ifade ederek bu doğrultuda cevaplar vermişlerdir. Bu nedenle *yetenek* kategorisi oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“İsviçre çakısı çünkü her şeyi bilir ve yapabilir. (K164)”

“Robot, elinden her iş gelir. (K121)”

Cevap vermeyenler

Araştırmanın betimsel analizinde 19 katılımcının bu soruya yanıt bulamadıklarını söyledikleri ve soruyu yanıtsız bıraktıkları belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Bu soruya bir cevap bulamadım. Soyut bir kavramı somuta çevirmek tek bir yönüne odaklanmayı gerektirir. (K24)”

“Babamı bir nesneye benzetemem. (K76)”

Baba Olmanın Gereklilikleri

Katılımcılara “Baba olmanın gereklilikleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar 5 kategori altında çeşitli kodlara ayrılmıştır.

Tablo 5. Baba Olmanın Gereklilikleri

Kategoriler	Kodlar(Frekans)	Toplam
Çaba	Fedakârlık(25), Sorumluluk almak(20), Aile olmak(12), İnsan yetiştirmek(10), Sahiplenmek(9), Güç(8), Her şey(6), Emek vermek(3), Zor meslek(3), Adil olmak(2)	108
Dayanak	Destek olmak(23), Korumak(15), Güven vermek(11)	49
Rehber	Yol gösterici olmak(17), Kutsal görev(4)	21
Duygusalılık	Koşulsuz sevgi(16), Çocukla çocuk olmak(6), Merhamet(4), Duygularını göstermek(3), Bilmiyorum(3), İşe yaramazlık(3), Biyolojik bir olay(2), Güzellik(1)	38
Toplam katılımcı		206

Tablo 5’te görüldüğü gibi baba olmanın gerekliliğini katılımcıların 98’i *çaba* kategorisi, 49’u *dayanak* kategorisi, 38’i *duygusalılık* kategorisi ve 21’i ise *rehber* kategorisi altında bulunan kodlarla ilişkilendirmiştir.

Çaba

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların büyük bir kısmının baba olmayı çaba gerektiren faktörler ile ilişkilendirdikleri belirlenmiş ve *çaba* başlıklı bir kategori oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Fedakârlık, kendinden çok çocuğunun hayatı için uğraşmak. (K18)”

“Omuzlarındaki taşlara rağmen çocuğuna kanat takıp uçurmaktır. (K95)”

“Baba olmak çocuklarına kol kanat germek, kendini değil onları düşünmek ve onlar için çaba harcamaktır. (K112)”

“Annelik ile birlikte uzun vadeli, istenildikten sonra caymanın mümkün olmaması ve hak ettiği ciddiyetin gösterilmesi gereken bir sorumluluktur. (K138)”

“Baba olmak iyi ve kötü durumlarda ailenin yanında olmaktır onları korumaktır çocuklarını hayata hazırlamaktır. (K36)”

“Baba olmak, küçük bir çocuğa yuva olmaktır. (K96)”

“Baba olmak tüm derlere rağmen eve geldiğinde hiçbir şey yokmuş gibi ailesine gülümsemektir. (K184)”

“Hayata dair güçlü bireyler yetiştirebilmek. (K19)”

“Baba olmak şekilsiz bir hamuru yoğurarak o hamuru güzelce şekillendirmektir. (K40)”

“Dünyaya evladiyla imza atabilmektir. Yani gelecek nesli ayakları sağlam bir şekilde yetiştirmektir. (K148)”

“Kalbinin yanına bir kalp daha eklemek aldığı nefesi çocuklarına pay etmek sahibi olmadığını bilerek emaneti sahiplenmek. (K37)”

“Baba olmak ailenin yıkılmaz kalesi olmak. (K10)”

“Baba olmak kurullarla beraber, baskıcı olmamak ve hatalara karşı affedici ve düşünceli olmaktır. Güç veren olmaktır, otoritesiyle özgüveni yıkan değil. (K147)”

“Baba olmak çocukları ve eşlerine her şey olmaktır. Ne olursa olsun dışarıdaki her şeye karşı korumaktır, savunmaktır. Çocuğunun yanında olmaktır. El iyisi değil ev iyisi olmaktır. (K206)”

“Emektir. Çabadır gayrettir. (K120)”

Dayanak

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcıların 49’unun baba olmayı dayanak, destek gibi sözcüklerle ilişkilendirdikleri görülmüş ve *dayanak* başlıklı bir kategori oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Baba olmak; evlada güzel ahlak ve insanlık eğitimini vermek, her koşulda sığınabileceği liman olmak demektir. (K45)”

“Her ne olursa olsun sorgulamadan arkada durmaktır. (K76)”

“Çocuğunun arkasında yıkılmaz bir dağ olmak. (K93)”

“Ailesini koruyup kollayan evin direği zorluklara karşı göğüs geren ailesini çok seven kişi. (K55)”

“Baba olmak ağaç olmak gibidir hem koruyup kollar gölgesinde dinlenirsin hem de oksijen yayar sana yaşamı gösterir. (K204)”

“Eşine ve çocuklarına güven vermek onları sevmek ve onlara sadık olmak. (K13)”

Rehber

Araştırmanın betimsel analizinde 21 katılımcının baba olmayı rol model, yol gösteren gibi kelimelerle ifade ettikleri görülmüştür. Bu katılımcıların kodlarına *rehber* kategorisi altında yer verilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Bence baba olmak çocuğun kendini gerçekleştirmesine izin verirken düştüğünde nasıl kalkacağını öğretmektir. Yürümesine izin vermek ama başına güneş geçmesin diye gölge olmaktır. (K57)”

“Rol model olması gereken önemli bir kişi. (K63)”

“Baba olmak evladının kendi görüş hayal ve isteklerine engel olmadan her daim onun yanında olup ona destek olmak gerektiğinde ise ona doğru yolu göstermek. (K150)”

“Anne olmak kadar kutsal, anne gibi ilgili biri olmak. Bir babamızın olduğunu her zaman hissetmemiz. Yanımızda olmasa da varlığı yeter diyebilmemiz. (K98)”

Duygusallık

Araştırmanın betimsel analizinde 38 katılımcının, baba olmanın gereklilikleri hakkında koşulsuz sevgi ve onu çağrıştıran duygusal ifadelerle yer verdikleri görülmüştür. Bu sebeple duygusal ifadeler kodlanmış ve *duygusallık* başlıklı bir kategori oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Dünyada sizi annenizden sonra seven 2.kişi. (K22)”

“Her koşul ve şartta sevgisini ailesine devamlı yansıtmaktır. (K42)”

“Yerine göre annede, arkadaş da olabilmek. (K84)”

“Baba olmak her şeyden önce çocuğuyla beraber büyümektir. O hangi yaşta olursa o yaşaymış gibi davranabilmektir. Merhametli ve neşeli olmaktır. (K86)”

“Bir küçük yetenek ve merhamet meselesi. (K92)”

“Evlatlarını yük gibi hissettirmeden huzurluca yaşamak. (K15)”

“Olmasa da olur. (K114)”

“Babam gibi olmamasıdır. (K133)”

“Çocuk sahibi olmak. (K171)”

İdeal Baba Özellikleri

Katılımcılara “İdeal baba özellikleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları önce kodlanmış ve daha sonra kodlar arasındaki ortak yönler bulunarak kategoriler oluşturulmuştur. 206 katılımcıdan oluşan çalışmada, katılımcıların çoğu ideal babaya dair birçok özellik yazmışlardır. Bu sebeple bir katılımcı birden fazla kodun içinde yer alabilmektedir.

Tablo 6. İdeal Baba Özellikleri

Kategoriler	Kodlar(Frekans)	Toplam
Sevgi dolu olma	Sevgisini gösterebilen(65), Çocuklarına zaman ayıran/ilgili(37), Şefkatli(35), Ailesine/eşine bağlı(29), Sevecen(19), Çocuğu ile arkadaş/çocuk olabilen(15), Değerli hissettiren(14), Eğlenceli(12), Güzel kaplı(7), Kibar(4), Huzur verici(3), Cömert(2),	242
Yapıcı olma	Saygı gösteren(29), Kuvvetli iletişim(22), Sorumluluk sahibi(15), Dürüst(13), Disiplinli(11), Güçlü(9), Sabırlı(9), Empati sahibi(8), Fedakâr(8), Adil(5), Ağırbaşlı(2), Gayretli(2), Modern(2)	135
Destekleyici olma	Güven veren(38), Dayanak(36), Anlayışlı(35), Öğüt veren/rehber(26), Koruyucu(23), Bilgili(10), Düşünceli(9), Yerine göre davranabilen(7), Maddi durumu iyi(6), Sağduyulu(4), Tutarlı(4), Kriz yönetimi olan(3), İleri görüşlü(2), Zeki(2)	205
Kararsızlar	İdeal baba yoktur(4), Bilmiyorum(2)	6
Toplam katılımcı		206

Tablo 6’da görüldüğü gibi katılımcıların ideal bir babada bulunmasını istedikleri özelliklerin başında *sevgi dolu olma* kategorisi altında bulunan kodlar vardır. Katılımcıların büyük çoğunluğu bu kodların birden fazlasına cevaplarında yer vermişlerdir bu sebeple bu kategorinin frekansı 277 olarak belirlenmiştir. 135 katılımcı *yapıcı olma* kategorisi altında bulunan kodları, 170 katılımcı *destekleyici olma* kategorisi altında bulunan kodları, 6 katılımcı ise *kararsız* kategorisi altında bulunan kodları cevaplarında belirtmişlerdir.

Sevgi dolu olma

Araştırmanın betimsel analizinde katılımcılar en fazla sevgisini gösterebilmeli cevabını vermişlerdir. Katılımcılar sevgi gösterme, şefkatli olma, sevecenlik gibi cevaplar verdikleri için *sevgi dolu olma* başlıklı bir kategori oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Çocuklarıyla arkadaş olabilen, sevgisini göstermekten çekinmeyen, şefkatli, hata yapsa bile destekleyen. (K14)”

“İdeal baba, sevgisini gösteren, korkusuzca yanında olduğunu hissettiren, destekleyen ve çocuklarıyla eğlenebilen babadır. (K20)”

“Çocuğuyla vakit geçirmeyi bilmeli onlarla yeri geldiği arkadaş olabilmeli. Çocuklarını her konuda eğitebilmeli (K49)”

“İletişimi iyi olan, yalan söylemeyen, çocuğu ile vakit geçiren bir baba. (K58)”

“Şefkatli, dürüst, kibar, cömert, empati sahibi olmalı. (K36)”

“Ne olursa olsun elini çocuğunun üstünden çekmeyen, ailesinin kıymetini bilen ideal babadır bence. (K48)”

“Ailesine sevgi ve saygıyla bağlı, eşine sadakat gösteren, dürüst, kibar, naif, çocuklarına zaman ayırıp onlarla ilgilenen, oyunlar oynayan bilinçli vs. kimseler ideal baba özelliklerine sahip diyebiliriz. (K75)”

“İdeal bir baba anlayışlı, sevecen, adaletli, dürüst ve gerektiğinde çocuğuyla çocuklaşabilendir. (K161)”

“Çocuklarına birey olarak değer verebilme onları kendilerine bir yatırım olarak görmemek. (K119)”

“Eşine ve çocuklarına saygılı, İleri görüşlü, Eğitilmiş ve eğitime önem veren ve en önemlisi eğlenceli olması. (K117)”

Yapıcı

Araştırmanın betimsel analizinde 135 katılımcının ideal baba özelliklerine dair cevapları *yapıcı* kategorisi altında kodlanmıştır. Bu kategori altında olup başka kategorilerin kapsamına giren veya bu kategoride birden fazla kodun içinde yer alan katılımcılar da mevcuttur. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Çocuğuna saygı gösteren, ilgilenen, her durumda yanında olan ve değerli olduğunu hissettiren baba. (K4)”

“Çocuğuna birey gibi yaklaşması, kararlarına saygı duyması. (K53)”

“Düşüncelere saygı duyan, destekleyici, koruyucu, şefkatli, anlayışlı. (K63)”

“İyi bir dinleyici, sır tutabilen ve güven veren omzu ile her konuda ağlamanız için açık olan birisi. (K57)”

“Dert dinleyen, destek olan. (K107)”

“Hayatının merkezinde ailesi bulunan, onlara bakmayı ve korumayı kendine ilke edinmiş, her şeyden önce de iyi bir örnek olabilecek aile bireyidir. (K129)”

“İletişimi iyi olan, yalan söylemeyen, çocuğu ile vakit geçiren bir baba. (K58)”

“Yalansız, güvenilir, hoşgörülü, güler yüzlü. (K128)”

“Korkutmadan gerekli terbiyeyi verebilen kişi. (K54)”

“Sabırlı hoş görüşlü modern zeki kültürlü. (K70)”

“Kendini bir çocuk yerine koyup senin kafandan gibi olması lazım. (K68)”

“Sevgi gösteren, fikirlere saygı duyan, ayırım yapmayan, güven veren. (K151)”

Destekleyici

Araştırmanın betimsel analizinde 170 katılımcının ideal baba özellikleri sorulunca koruma, sahip çıkma, destek olma gibi ifadelerle çok sık yer verdikleri tespit edilmiştir. Bu sebeple katılımcıların cevapları kodlanarak *destekleyici* kategorisi belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Güven duyulan, koruyucu, samimi ve uzlaştırıcı kişidir. (K7)”

“Koruyucu, güven verici, destekleyici, saygılı, sevgili, öğüt verici. (K17)”

“Gerektiğinde tepkisini ortaya koyan, gerektiğinde merhametiyle kucaklayandır. Evladına sonsuz güvenen ve yol gösterendir. Evladın zorlandığı konularda arkasında görkemli bir dağdır. (K39)”

“Destekleyen, tamamlayan, iyi ve kötüyü anlatan. (K124)”

“Koruyucu kollayıcı sahiplenici. (K42)”

“İdeal baba ailesi için her şeyi yapabilir, korumacıdır, düşüncelidir. (K132)”

“Güçlüdür, eve para getirir, problem çözücüdür, şefkatlidir. (K205)”

“Sinirlendiğinde bile kendisine hâkim olup mantıklı düşünebilen kişi. (K78)”

“Çocuklarıyla her daim iletişim içinde olan, eşine saygılı ve elinde olduğunca her derde çözüm getirebilen kişi. (K143)”

Kararsızlar

Araştırmanın betimsel analizinde 6 katılımcının zihinlerinde ideal baba diye bir kavram olmadığı ve bu kavram çok geniş bir ifade olduğu için soruya yanıt vermediği belirlenmiştir. Bu sebeple *kararsızlar* kategorisi belirlenmiştir.

“İdeal baba diye bir şey yoktur. (K31)”

“Bence ideal baba ideal çocuk anne böyle bir şey yoktur. (K37)”

“Bu soruya cevap veremeyeceğim çünkü çok geniş kapsamlı. (K43)”

TARTIŞMA

Bu araştırmada; üniversitede lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan genç yetişkin bireylerin erken çocukluk dönemlerine ait zihinlerindeki baba şemasının ve ideal baba figürlerinin niteliksel olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın ilk sorusunda, üniversite öğrencilerinin *baba* denilince akıllarına gelen ilk şeyin ne olduğuna dair verdikleri cevaplar incelenmiştir. Bulgular, katılımcıların baba figürünü genellikle *destek, koruma, duygusallık, saygı, aile* ve *maddi destek* gibi farklı kategoriler altında değerlendirdiğini göstermektedir. Katılımcı grubunun çoğunluğu babayı destekleyici bir figür olarak tanımlamıştır. Güven veren, evin direği olan ve her türlü pratik yardımı sağlayan bir baba imgesi bu kategoride öne çıkmaktadır. Bu bulgu, baba figürünün aile içindeki destekleyici rolüne vurgu yapan mevcut literatürü destekler niteliktedir. Araştırmalar, babaların çocuklarının duygusal ve sosyal gelişiminde kritik bir destekleyici rol oynadığı ortaya koymaktadır (Lamb, 2010; McWayne vd., 2013). Ayrıca, babaların destek sağlama rolünün çocukların özgüven duygusunu geliştirdiği ve onların sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmalarını sağladığı vurgulanmaktadır (Pleck, 2010). Katılımcılar, babayı koruyucu bir figür olarak da tanımlamışlardır. Bu bağlamda, baba figürü genellikle *kahraman, koruyucu* ve *sorumluluk sahibi* olarak betimlenmiştir. Bu bulgular, baba figürünün çocuklar için bir güven kaynağı olma rolüne işaret etmektedir. Babaların aile içinde koruyucu bir rol üstlenmesi, çocukların psikolojik sağlığı üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Roggman vd., 2013). Baba figürü, çocukların kendilerini güvende hissetmelerine katkı sağlayarak çocukların gelecekteki ilişkilerinde güvenli bağlanma biçimleri geliştirmelerine de yardımcı olur (Panter-Brick vd., 2014). Katılımcıların bir bölümü, baba figürünü duygusal bir bağlamda ele almaktadır. Baba, bazı katılımcılar tarafından *sevgi, hayatın anlamı* ve *fedakârlık* gibi olgularla

ilişkilendirilmiştir. Babaların çocuklarıyla kurdukları duygusal bağ, çocukların duygusal ve sosyal gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır (Cabrera vd., 2018). Bu bulgular, babaların çocuklarıyla duygusal bağ kurma gerekliliğine dikkat çeken araştırmalarla uyumludur (Fabricius vd., 2012; Rodrigues vd., 2021). Baba figürünün çocukların duygusal dünyasında bu kadar önemli bir yer tutması, onların gelecekteki ilişkilerinde de derin izler bırakmaktadır. Bazı katılımcılar baba figürünü saygı bağlamında ele alarak *otorite*, *güç* ve *büyüklik* gibi olgularla tanımlamıştır. Bu bulgular, baba figürünün geleneksel olarak otorite ve disiplinle ilişkilendirilen bir rol üstlendiğini göstermektedir. Bu durum, geleneksel ataerkil toplum yapısının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Babaların aile içinde otorite sahibi olmalarının çocukların disiplinli bir şekilde yetişmelerine katkı sağladığını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Volling vd., 2019). Ancak, bu otoriter rolün, babalar ve çocuklar arasındaki duygusal bağı zayıflatabileceği ve çocukların babalarına karşı mesafeli bir tutum geliştirmelerine neden olabileceği de belirtilmektedir (Parke ve Cookston, 2019). Katılımcıların bir bölümü baba figürünü *aile* bağlamında değerlendirmiştir. Baba, evin reisi, ailenin birleştirici unsuru ve güven kaynağı olarak tanımlanmıştır. Bu bulgular, babaların aile içindeki temel rollerinden biri olan birleştirici rolünü destekler niteliktedir. Özellikle, babaların aile içindeki liderlik ve rehberlik rolü, çocukların sosyal becerilerini ve değerlerini geliştirmede önemli bir etken olarak görülmektedir (Cabrera vd., 2018). Bazı katılımcılar da babalarını *sadece para veren bir kaynak* yani *maddi destek* olarak tanımlamışlardır. Bu öğrencilerin babalarıyla yoğun bir duygusal bağa sahip olmadıkları düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcı grubun genel olarak babalarını destekleyici bir güce benzettikleri tespit edilmiştir. Cesur ve Türkoğlu'nun (2019) okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptıkları çalışmada çocukların babalarını *sevgi ve sevmeye* sözcükleri ile tanımladıkları görülmektedir. Küçük yaş grubu çocuklar babadan sevgi ihtiyaçlarını karşılama beklentisiyle, genç yetişkin dönemdeki bireylerin babadan destek görme ihtiyaçlarının olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusunda, üniversite öğrencilerinin çocukken babalarıyla iletişimleri ve en çok ne yaptıklarına dair verdikleri cevaplar incelenmiştir. Katılımcıların babalarıyla iletişimlerini güçlü, orta ve zayıf olarak nitelendirdikleri ve babalarıyla akademik faaliyetlerde buldukları, dolaştıkları, keyifli vakit geçirdikleri, sözlü iletişim kurdukları ve klasik şeyler yaptıkları belirlenmiştir. Katılımcı grubun çoğunluğu babalarıyla iletişimlerini güçlü olarak tanımlamış ve en çok keyifli vakit geçirdikleri aktivitelere yer verdiklerini belirtmişlerdir. Babalar genel olarak çocuklarıyla oyunlar oynayarak nitelikli vakit geçirmektedirler (Amodia-Bidakowska vd., 2020; Mehall vd., 2009; Türkoğlu vd., 2013). Katılımcıların bir kısmı babalarıyla akademik faaliyetlerde bulduklarını, birlikte ders çalıştıklarını, kitap ve masal okuduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmalar, babaların çocuklarının eğitime aktif katılımının,

çocukların akademik performansını ve okula karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Flouri ve Buchanan, 2004; Rollè vd., 2019). Katılımcıların babalarıyla gezmeye gitmek, piknik yapmak ve seyahat etmek gibi aktiviteler gerçekleştirdiği de görülmektedir. Bu tür sosyal etkileşimler, çocukların sosyal becerilerini geliştirmede kritik bir rol oynamaktadır (Guralnick, 1999). Yapılan araştırmalar, babalarla birlikte yapılan dış mekân aktivitelerinin çocukların sosyal uyum ve özgüven gelişimine katkı sağladığını göstermektedir (Lamb, 2010). Katılımcıların büyük bir kısmı babalarıyla keyifli vakit geçirdiklerini, birlikte oyun oynadıklarını, film/TV izlediklerini ve diğer eğlenceli aktiviteleri gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Babaların çocuklarıyla geçirdikleri kaliteli zaman aktiviteleri, çocukların bilişsel, dil ve sosyo-duygusal gelişimine katkıda bulunur (Lang vd., 2014; Tamis-LeMonda vd., 2004; Xu vd., 2010). Babalarla geçirilen eğlenceli zaman dilimleri, çocukların duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasına ve babalarıyla daha güçlü bir duygusal bağ geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Brown vd., 2012). Bazı katılımcılar çocukluk dönemlerinde babalarıyla sözlü iletişim kurduklarını, sohbet ettiklerini ve çeşitli konular üzerine konuştuklarını belirtmişlerdir. Araştırmalar, babaların çocuklarıyla kurdukları etkili sözlü iletişimin, çocukların dil gelişimini desteklediğini ve bu becerilerin okul başarısına olumlu yansıdığını ortaya koymaktadır (Tamis-LeMonda vd., 2004). Son olarak, katılımcıların bir kısmı, çocukluk dönemlerinde babalarıyla birlikte pek bir şey yapmadıklarını ya da klasik aile içi aktiviteler gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum, babalarıyla zayıf bir iletişim kurduklarını ve hatırlanabilir etkinliklerin az olduğunu ortaya koymaktadır. Parke (2017), babaların çocuklarıyla yeterince vakit geçirmemesinin ve iletişim eksikliklerinin, çocukların duygusal gelişiminde olumsuz etkiler yaratabileceğini vurgulamaktadır. Bu tür durumlar, çocukların babalarıyla olan ilişkilerinde kopukluklara ve ileriki yaşamlarında sosyal ve duygusal problemler yaşamalarına neden olabilir.

Araştırmanın üçüncü sorusunda, üniversite öğrencilerinin babalarını bir nesneye benzetmeleri istenmiş ve elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bulgular, katılımcıların babalarını genellikle *koruyucu, destekleyici, bilgi sağlayıcı, sert, fedakâr, yönlendirici, maddi destek sağlayıcı, düzenleyici, güçlü ve yetenekli* olarak tanımladıklarını göstermektedir. Bunların yanı sıra bazı katılımcılar babalarını hatırladıkları anılarına ya da fiziksel özelliklerine göre tanımlarken bazı katılımcılar da duygusal uzaklıklarını dile getiren mesafe ifadelerine yer vermişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı babalarını koruyucu nesnelere benzetmiştir. Kapı, kalkan, ağaç, battaniye ve ev gibi nesnelere yapılan bu benzetmeler, babaların çocukları için koruyucu ve güven verici bir figür olduklarını vurgulamaktadır. Lamb (2010) ve Parke (2017) gibi araştırmacılar, babaların çocuklar üzerindeki koruyucu etkisinin, onların duygusal ve fiziksel güvenliklerini sağlamada kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Destekleyici nesnelere yapılan benzetmeler, babaların çocukları için güvenilir bir dayanak olduklarını göstermektedir.

Ağaç, dağ, direk ve duvar gibi nesnelere, babaların çocuklarına sağladıkları duygusal ve fiziksel desteği yansıtmaktadır. Babaların çocuklarına sağladıkları destek, onların özgüvenini artırarak stresle başa çıkma yeteneklerini geliştirmektedir (Leidy vd., 2013). Babaların koruyucu ve destekleyici rolü, çocukların zorlu yaşam koşullarıyla başa çıkmalarını kolaylaştırmakta ve onların kendilerini güçlü hissetmelerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca katılımcılar, babalarını bilgi sağlayıcı ve yönlendirici nesnelere de tanımlamıştır. Kitap, bilgisayar, pusula ve akıllı telefon gibi nesnelere yapılan benzetmeler, babaların çocukları için birer rehber ve bilgi kaynağı olduklarını ortaya koymaktadır. Babaların çocuklarına sağladıkları bilgi ve rehberlik, onların bilişsel gelişimi üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (Tamis-LeMonda vd., 2004). Bu tür rehberlik, çocukların sadece bilgiye erişimini değil, aynı zamanda bu bilgiyi nasıl kullanacaklarını ve hayatlarına nasıl entegre edeceklerini öğrenmelerine de yardımcı olur. Araştırmada bazı katılımcılar, babalarını sert ve mesafeli nesnelere benzetmiştir. Sopa, taş, demir gibi nesnelere yapılan bu benzetmeler, babaların otoriter, sert ve zaman zaman uzak duran figürler olarak algılandığını göstermektedir. Literatürde, otoriter ebeveynlik stiline çocuklar üzerindeki etkileri tartışmalı bir konudur. Yapılan bazı çalışmalarda, otoriter ebeveynliğin çocukların özgüvenini zedeleyebileceği ve bağımsız düşünme becerilerini engelleyebileceği belirtilmiştir (Baumrind, 1971; Maccoby ve Martin, 1983). Bununla birlikte, bu tür bir otoriter yaklaşım, çocukların disiplinli ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine de katkıda bulunabilir (Baumrind, 1996). Katılımcıların bir kısmı da babalarını maddi destek sağlayıcı nesnelere özdeşleştirmiştir. Cüzdan, bankamatik gibi nesnelere yapılan bu benzetmeler, babaların ailedeki ekonomik sorumluluklarını vurgular. Bu, geleneksel baba rolüyle uyumludur; zira babalar genellikle ailenin geçimini sağlayan ve maddi güvence sunan figürler olarak algılanmaktadır (Pleck, 2010). Ancak, sadece maddi destek sağlayıcı bir figür olarak algılanmak, babaların duygusal ve sosyal rollerinin gölgede kalmasına neden olabilir. Bu durum, babaların çocuklarıyla daha derin ve anlamlı ilişkiler kurmalarını zorlaştırabilir (Cabrera vd., 2014; Pleck, 2010). Babalarını fedakârlıkla özdeşleştiren katılımcılar, onları lamba, mum gibi nesnelere benzetmişlerdir. Bu nesnelere, babaların çocukları için kendilerini feda etme ve onların ihtiyaçlarını karşılama eğilimlerini yansıtmaktadır. Fedakâr babalar, çocuklarına güçlü bir güven duygusu ve aidiyet hissi kazandırır, bu da çocukların duygusal gelişimlerinde önemli bir rol oynar (Lamb, 2010). Katılımcılar arasında babalarını güçlü, yetenekli, düzenleyici olarak ve fiziksel özellikleriyle tanımlayanlar da olmuştur. Kamyon, masa ayağı gibi güçlü nesnelere, babaların fiziksel güçleriyle ilişkilendirilmiştir. İsviçre çakısı gibi çok yönlü nesnelere, babaların yetenekleriyle ilişkilendirilirken; dolap gibi düzenleyici nesnelere, babaların ev içindeki düzeni sağlama rolleriyle bağlantılıdır. Fiziksel özelliklerle yapılan benzetmeler, babaların dış görünüşlerine ve çocuklar üzerindeki etkilerine dair ipuçları

vermektedir. Babaların çocuklar üzerindeki bu çok yönlü etkileri, onların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunan çeşitli roller üstlendiklerini göstermektedir (Choi vd., 2021; Lamb, 2010; Yoon, 2021).

Araştırmanın dördüncü sorusunda, üniversite öğrencilerinin baba olmanın gereklilikleri hakkında görüşleri incelenmiştir. Bulgular, katılımcıların baba olmayı genellikle *çaba, dayanak olma, rehberlik yapma ve duygusallık* gibi kavramlarla ilişkilendirdiklerini göstermektedir. Bu bulgular, baba olmanın sadece biyolojik bir rol olmadığını, aynı zamanda derin bir sorumluluk, sevgi ve rehberlik gerektiren çok yönlü bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı, baba olmayı çaba ve fedakârlık gerektiren bir rol olarak tanımlamıştır. Fedakârlık, sorumluluk alma, aile olma ve çocuk yetiştirme gibi kodlarla açıklanan bu görüşler, babaların çocuklarının hayatındaki rolünü sadece maddi destekle sınırlı görmediklerini, aynı zamanda duygusal ve fiziksel anlamda çaba gerektiren bir görev olarak algıladıklarını göstermektedir. Babaların çabaları, çocukların kendilerini güvende hissetmelerine, olumlu bir benlik algısı geliştirmelerine ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır (Frosch vd., 2019; Jia vd., 2012; Sarkadi vd., 2008). Araştırma bulgularına göre, katılımcıların bir kısmı baba olmayı dayanak olma, destek verme ve güven sağlama gibi sözcüklerle ilişkilendirmiştir. Babaların aile içinde güven ve destek kaynağı olmaları, çocukların hem duygusal hem de sosyal gelişimlerinde önemli bir rol oynar. Özellikle çocukların zor zamanlarında babalarının varlığı, onların stresle başa çıkma kapasitelerini artırabilir, risk almalarını ve özgüvenlerini destekleyebilir (Jeynes, 2016; Paquette, 2004). Babaların bu tür dayanak olma rolü, aile içi ilişkilerin güçlenmesine ve çocukların kendilerini daha güvende hissetmelerine katkı sağlar (Lundahl vd., 2008). Ayrıca katılımcılar arasında baba olmayı rehberlik ve yol göstericilikle ilişkilendirenler de olmuştur. Bu görüş, babaların çocuklarına model olma, onlara doğru yolu gösterme ve hayatta karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olma rolünü vurgulamaktadır. Babaların bu rehberlik rolü, çocukların kendi hayatlarında bağımsız, sorumlu ve cesur bireyler olmayı, kendi ayakları üzerinde durmayı ve gerektiğinde risk almayı öğrenmelerine olanak sağlar (Paquette, 2004). Çalışmada katılımcıların önemli bir kısmı baba olmayı duygusallık ve koşulsuz sevgi ile ilişkilendirmiştir. Babaların çocuklarına koşulsuz sevgi sunması, onların duygusal sağlığı üzerinde olumlu etkiler yaratır. Bu durum, çocukların kendilerini değerli hissetmelerine, daha güçlü duygusal bağlar kurmalarına ve sağlıklı bir özsayı geliştirmelerine yardımcı olur (Flouri, 2005). Babaların çocuklarıyla olan bu duygusal bağları, onların sosyal becerilerini ve duygusal zekalarını da geliştirir, böylece gelecekteki ilişkilerinde daha başarılı olmalarına olanak tanır (Amato ve Gilbreth, 1999).

Araştırmanın son sorusunda, üniversite öğrencilerinin ideal baba özellikleri hakkında görüşleri incelenmiştir. Bulgular, katılımcıların ideal babayı genellikle *sevgi dolu, yapıcı ve destekleyici*

bir figür olarak tanımladıklarını göstermektedir. Ayrıca, bazı katılımcılar ideal bir baba kavramının olmadığını ya da bu kavramın çok geniş bir anlama sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, ideal babanın sevgi dolu olması gerektiğini belirtmiştir. Sevgi gösterebilme, şefkatli olma, çocuklarına zaman ayırma gibi kodlarla açıklanan bu görüşler, babaların çocuklarının duygusal gelişiminde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Araştırmalar, babaların çocuklarına duydukları sevgiyi ifade etmelerinin, çocukların duygusal güvenliklerini artırdığını ve sağlıklı bir benlik gelişimine katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır (Rohner ve Veneziano, 2001). Ayrıca ideal bir babanın yapıcı olması, yani saygı gösteren, dürüst, disiplinli ve sorumluluk sahibi bir figür olması gerektiği belirtilmiştir. Bu yapıcı özellikler, babaların çocuklarıyla kurdukları ilişkilerin kalitesini artırır ve onların sosyal uyumlarını destekler. Yapıcı bir ebeveynlik tarzı, çocukların problem çözme becerilerini geliştirir (Bornstein, 2002). Ayrıca, sorumluluk sahibi ve dürüst bir baba, çocuklarına model olur ve onların doğru değerler geliştirmesine katkı sağlar (Palkovitz, 2007). Katılımcılar arasında ideal bir babanın destekleyici olması gerektiğini belirtenler de olmuştur. Babaların çocuklarına güven vermesi, onların zorluklarla başa çıkma yeteneklerini artırır ve bağımsızlıklarını destekler. Destekleyen bir baba figürü, çocukların kendilerini daha güvende hissetmelerine ve sağlıklı bir benlik algısı geliştirmelerine yardımcı olur (Flouri ve Buchanan, 2003). Bazı katılımcılar da ideal bir baba kavramının olmadığını veya çok geniş bir kavram olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, baba rolünün kültürel ve bireysel faktörler tarafından şekillendirilen dinamik bir yapı olduğunu göstermektedir. İdeal baba kavramı, kültürel ve sosyoekonomik bağlamlara göre değişiklik göstermektedir (Lamb, 2010). Bu nedenle, babaların rollerinin ve çocukları üzerindeki etkilerinin tek bir ideal tanımına sığmayacak kadar çeşitli olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin erken çocukluk dönemlerine ait zihinlerindeki baba şemasının ve ideal baba figürlerinin niteliksel olarak belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada üniversite öğrencilerinin baba figürüne dair algılarının, baba figürünün destekleyici, koruyucu, duygusal bağ kurucu ve otorite sağlayıcı rollerini ön plana çıkardığını göstermektedir. Babaların çocukların gelişiminde oynadığı çok yönlü rolün önemini vurgulamaktadır. Ayrıca babaların çocuklarıyla kurdukları iletişim ve gerçekleştirdikleri aktivitelerin, çocukların sosyal, duygusal ve akademik gelişiminde önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Babaların çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmesi, etkili iletişim kurması ve sosyal aktivitelerde bulunması, çocukların çok yönlü gelişimini desteklemektedir. Çalışmanın bulguları, babaların çocuklarının gözünde çok yönlü roller üstlendiklerini ve farklı nesnelere ilişkilendirildiklerini göstermektedir. Babalar; koruyucu, destekleyici, bilgi sağlayıcı, sert,

fedakâr, destekleyici ve yönlendirici figürler olarak algılanmaktadır. Bu bulgular, babaların çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişiminde ne denli önemli bir yer tuttıklarını vurgulamaktadır. Araştırma, baba olmanın sadece biyolojik bir durum olmadığını, aynı zamanda yoğun bir çaba, rehberlik, duygusal destek ve fedakârlık gerektiren çok yönlü bir rol olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, babaların çocuklarıyla daha derin ve anlamlı ilişkiler kurabilmeleri için sadece maddi destek sağlayıcı değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunan birer rehber olarak da rol almaları teşvik edilmelidir. Son olarak araştırma, ideal baba kavramının sevgi dolu, yapıcı, destekleyici ve koruyucu özelliklerle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Bulgular neticesinde geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Baba-çocuk ilişkilerinin daha derinlemesine incelenmesi ve bu ilişkinin çocukların gelişimi üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılması için boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Farklı araştırmalarda katılımcıların ideal baba figürlerine dair görüşleri üzerinde etkili olan faktörlerin neler olduğu araştırılabilir.
- İdeal baba kavramının kültürel farklılıklar gösterdiği göz önünde bulundurularak, farklı kültürel bağlamlarda babalık rolü üzerine daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Babaların aile içindeki rollerine dair farkındalığın artırılması amacıyla, toplumda baba rolünün önemi üzerine farkındalık programları geliştirilebilir.
- Babaların çocuklarıyla duygusal bağ kurma ve onların duygusal ihtiyaçlarını karşılama kapasitelerini artıracak, daha derin ve anlamlı ilişkiler kurmalarını teşvik edecek ve daha fazla ve kaliteli zaman geçirmelerine olanak sağlayacak ebeveyn eğitim programları geliştirilebilir.
- Erken çocukluk döneminin sihirli yıllar olduğundan hareketle aile içi iletişimi güçlendirmek ve babaların çocuklarıyla olan ilişkilerini geliştirmek amacıyla aile destek hizmetleri yaygınlaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 932-937.
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720171234>
- Amato, P. R., & Gilbreth, J. G. (1999). Nonresident fathers and children's well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 557-573. <https://doi.org/10.2307/353560>
- Amodia-Bidakowska, A., Laverty, C., & Ramchandani, P. G. (2020). Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children's

- development. *Developmental Review*, 57, 100924. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2020.100924>
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt.2), 1-103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95. <https://doi.org/10.1177/02724316911111004>
- Baumrind, D. (1996). The discipline controversy revisited. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 45(4), 405-414. <https://doi.org/10.2307/585170>
- Bornstein, M. H. (Ed.). (2002). *Handbook of parenting: Being and becoming a parent* (2nd ed., Vol 3). Lawrence Erlbaum.
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural approaches to parenting. *Parenting, Science and Practice*, 12(2-3), 212-221. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683359>
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., & Neff, C. (2012). Father involvement, paternal sensitivity, and father-child attachment security in the first 3 years. *Journal of Family Psychology: JFP: Journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association (Division 43)*, 26(3), 421-430. <https://doi.org/10.1037/a0027836>
- Bruyters, N. Y. F., & Pilkington, P. D. (2023). Overprotective parenting experiences and early maladaptive schemas in adolescence and adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 30(1), 10-23. <https://doi.org/10.1002/cpp.2776>
- Budayıcıoğlu, G. (2020, Ekim 1). *Kader motifi* [Video]. TED Konferansları. <https://www.youtube.com/watch?v=ulAsQIILX0k>
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. S. (2007). Father involvement in early childhood and developmental outcomes: A comprehensive review of progress and challenges. *Journal of Marriage and Family*, 69(4), 843-861. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00475.x>
- Cabrera, N. J., Volling, B. L., & Barr, R. (2018). Fathers are parents, too! Widening the lens on parenting for children's development. *Child Development Perspectives*, 12(3), 152-157. <https://doi.org/10.1111/cdep.12275>
- Cesur, A., & Türkoğlu, B. (2019). Çocuğun gözünden baba kavramının incelenmesi. 6. *Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Tam Metin Bildiriler Kitabı* içinde (s. 205-219). Kars, Türkiye.
- Chapman, M. (1977). Father absence, stepfathers, and the cognitive performance of college students. *Child Development*, 48, 1155-1158.
- Choi, J., Kim, H. K., Capaldi, D. M., & Snodgrass, J. J. (2021). Long-term effects of father involvement in childhood on their son's physiological stress regulation system in adulthood. *Developmental Psychobiology*, 63(6), e22152. <https://doi.org/10.1002/dev.22152>
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed method approaches*. Sage.

- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. Norton.
- Fabricius, W. V., Sokol, K. R., Diaz, P., & Braver, S. L. (2012). Parenting time, parent conflict, parent-child relationships, and children's physical health. In K. Kuehnle & L. Drozd (Eds.), *Parenting plan evaluations: Applied research for the family court* (pp. 188-213). Oxford University.
- Flouri, E. (2005). *Fathering and child outcomes*. John Wiley & Sons.
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement in children's later mental health. *Journal of Adolescence*, 26(1), 63-78. [https://doi.org/10.1016/s0140-1971\(02\)00116-1](https://doi.org/10.1016/s0140-1971(02)00116-1)
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2004). Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes. *British Journal of Educational Psychology*, 74(2), 141-153. <https://doi.org/10.1348/000709904773839806>
- Frosch, C. A., Schoppe-Sullivan, S. J., & O'Banion, D. D. (2019). Parenting and child development: A relational health perspective. *American Journal of Lifestyle Medicine*, 15(1), 45-59. <https://doi.org/10.1177/1559827619849028>
- Guralnick, M. J. (1999). Family and child influences on the peer-related social competence of young children with developmental delays. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, 5(1), 21-29. [https://doi.org/10.1002/\(SICD\)1098-2779\(1999\)5:1<21::AID-MRDD3>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/(SICD)1098-2779(1999)5:1<21::AID-MRDD3>3.0.CO;2-O)
- Hildyard, K. L., & Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: Developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 679-695. [https://doi.org/10.1016/s0145-2134\(02\)00341-1](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00341-1)
- Holmes, E. K., Cowan, P. A., Cowan, C. P., & Hawkins, A. J. (2013). Marriage, fatherhood and parenting promming. In N. J. Cabrera & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* (2nd ed., pp. 438-454). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Hudson, J. L., & Rapee, R. M. (2001). Parent-child interactions and anxiety disorders: An observational study. *Behaviour Research and Therapy*, 39(12), 1411-1427. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(00\)00107-8](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(00)00107-8)
- İnci, M. A., & Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 57-68.
- Jeynes, W. H. (2016). Meta-analysis on the roles of fathers in parenting: Are they unique? *Marriage & Family Review*, 52(7), 665-688. <https://doi.org/10.1080/01494929.2016.1157121>
- Jia, R., Kotila, L. E., & Schoppe-Sullivan, S. J. (2012). Transactional relations between father involvement and preschoolers' socioemotional adjustment. *Journal of Family Psychology*, 26(6), 848-857. <https://doi.org/10.1037/a0030245>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theories and applications* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum.
- Kazdin, A. E. (2005). *Parent management training: Treatment for oppositional, aggressive, and antisocial behavior in children and adolescents*. Oxford University.
- Kim, S. H., Baek, M., & Park, S. (2021). Association of parent-child experiences with insecure attachment in adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Family Theory & Review*, 13(1), 58-76. <https://doi.org/10.1111/jftr.12402>
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.

- Lamb, M. E. (Ed.). (2010). *The role of the father in child development* (5th ed.). John Wiley & Sons.
- Lamb, M. E. (2013). The changing faces of fatherhood and father-child relationships: From fatherhood as status to father as dad. In M. A. Fine & F. D. Fincham (Eds.), *Handbook of family theories: A content-based approach* (pp. 87-102). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Lang, S. N., Schoppe-Sullivan, S. J., Kotila, L. E., Feng, X., Kamp Dush, C. M., & Johnson, S. C. (2014). Relations between fathers' and mothers' infant engagement patterns in dual-earner families and toddler competence. *Journal of Family Issues*, 35, 1107-1127.
- Leidy, M. S., Schofield, T. J., & Parke, R. D. (2013). Fathers' contributions to children's social development. In N. J. Cabrera & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* içinde (2nd ed., pp. 151-167). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Liman, M. (2020). *Okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan ebeveynlerin sosyal medya kullanımları, benlik kurguları ve ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler* (Tez no. 633822) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Lundahl, B. W., Tollefson, D., Risser, H., & Lovejoy, M. C. (2008). A meta-analysis of father involvement in parent training. *Research on Social Work Practice*, 18(2), 97-106. <https://doi.org/10.1177/1049731507309828>
- Luster, T., & Okagaki, L. (2006). *Parenting: An ecological perspective*. Routledge.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of child psychology: Socialization, personality, and social development* (4 Vol., pp. 1-101). Wiley.
- Marsiglio, W., & Roy, K. (2012). *Nurturing dads: Social initiatives for contemporary fatherhood*. Russell Sage Foundation.
- Martínez, I., & García, J. F. (2007). Impact of parenting styles on adolescents' self-esteem and internalization of values in Spain. *The Spanish Journal of Psychology*, 10(2), 338-348. <https://doi.org/10.1017/s1138741600006600>
- Masud, H., Ahmad, M. S., Cho, K. W., & Fakhr, Z. (2019). Parenting styles and aggression among young adolescents: A systematic review of literature. *Community Mental Health Journal*, 55(6), 1015-1030. <https://doi.org/10.1007/s10597-019-00400-0>
- McWayne, C., Downer, J. T., Campos, R., & Harris, R. D. (2013). Father involvement during early childhood and its association with children's early learning: A meta-analysis. *Early Education & Development*, 24(6), 898-922. <https://doi.org/10.1080/10409289.2013.746932>
- Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., & Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 7(1), 23-48. <https://doi.org/10.3149/fth.0701.23>
- Özyürek, A., & Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Palkovitz, R. (2002). Involved fathering and child development: Advancing our understanding of good fathering. In C. Tamis-LaMonda & N. Cabrera (Eds.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* (pp. 119-140). Lawrence Erlbaum.

- Panther-Brick, C., Burgess, A., Eggerman, M., McAllister, F., Pruett, K., & Leckman, J. F. (2014). Practitioner review: Engaging fathers-recommendations for a game change in parenting interventions based on a systematic review of the global evidence. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 55(11), 1187-1212. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12280>
- Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human Development*, 47(4), 193-219.
- Parke, R. D., & Cookston, J. T. (2019). Fathers and families. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Being and becoming a parent* (3rd ed., pp. 64-136). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Patterson, G. R. (1982). *Coercive family process*. Castalia.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. Norton.
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5th ed., pp. 58-93). John Wiley & Sons.
- Pleck, J. H. (2012). Integrating father involvement in parenting research. *Parenting: Science and Practice*, 12(2-3), 243-253. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683365>
- Pleck, J. H., & Masciadrelli, B. P. (2004). Paternal involvement by U.S. residential fathers: Levels, sources, and consequences. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (4th ed., pp. 222-271). John Wiley & Sons.
- Polat, O. (2020). Fiziksel istismar ve dayak. *O Benim de Çocuğum Dergisi*, 8-23.
- Rodrigues, M., Sokolovic, N., Madigan, S., Luo, Y., Silva, V., Misra, S., & Jenkins, J. (2021). Paternal sensitivity and children's cognitive and socioemotional outcomes: A meta-analytic review. *Child Development*, 92(2), 554-577. <https://doi.org/10.1111/cdev.13545>
- Roggman, L. A., Bradley, R. H., & Raikes, H. H. (2013). Fathers in family contexts. In N. J. Cabrera & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* (2nd ed., pp. 186-201). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Rohner, R. P., & Veneziano, R. A. (2001). The importance of father love: History and contemporary evidence. *Review of General Psychology*, 5(4), 382-405. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.5.4.382>
- Rollè, L., Gullotta, G., Trombetta, T., Curti, L., Gerino, E., Brustia, P., & Caldarera, A. M. (2019). Father involvement and cognitive development in early and middle childhood: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 10, 2405. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02405>
- Sanvictores, T., & Mendez, M. D. (2022, Sep 18). Types of parenting styles and effects on children. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK568743/>
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., & Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, 97(2), 153-158.
- Sege, R. D., Amaya-Jackson, L., & American Academy of Pediatrics Committee on Child Abuse and Neglect, Council on Foster Care, Adoption, and Kinship Care; American Academy of Child and Adolescent Psychiatry Committee on Child Maltreatment and Violence; National Center for Child Traumatic Stress (2017). Clinical considerations related to the behavioral manifestations of child maltreatment. *Pediatrics*, 139(4), e20170100. <https://doi.org/10.1542/peds.2017-0100>

- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Yargı.
- Sönmez, V., & Alacapınar F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı.
- Şölen, Y., & Ulusoy, Ö. Y. (2020). Investigation of the effect of father education on the perception of fatherhood in the lifelong learning process. *European Journal of Education Studies*, 7(12), 343-355. <https://doi.org/10.46827/ejes.v7i12.3424>
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2- and 3-year-olds: Contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75, 1806-1820.
- Türkoğlu, B., Çeliköz, N., & Uslu, M. (2013). 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 54-71.
- Volling, B. L., Cabrera, N. J., Feinberg, M. E., Jones, D. E., McDaniel, B. T., Liu, S., Almeida, D., Lee, J. K., Schoppe-Sullivan, S. J., Feng, X., Gerhardt, M. L., Dush, C. M. K., Stevenson, M. M., Safyer, P., Gonzalez, R., Lee, J. Y., Piskernik, B., Ahnert, L., Karberg, E., Malin, J., ... Cookston, J. T. (2019). Advancing research and measurement on fathering and child development. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 84(1), 7-160. <https://doi.org/10.1111/mono.12404>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University.
- Xu, M., Kushner Benson, S. N., Mudrey-Camino, R., & Steiner, R. P. (2010). The relationship between parental involvement, self-regulated learning, and reading achievement of fifth graders: A path analysis using the ECLS-K database. *Social Psychology of Education*, 13, 237-269.
- Yap, M. B. H., & Jorm, A. F. (2015). Parental factors associated with childhood anxiety, depression, and internalizing problems: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 175, 424-440. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2015.01.050>
- Yap, M. B. H., Pilkington, P. D., Ryan, S. M., & Jorm, A. F. (2014). Parental factors associated with depression and anxiety in young people: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 156, 8-23. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.11.007>
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. Remzi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yogman, M., Garfield, C. F., & Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. (2016). Fathers' roles in the care and development of their children: The role of pediatricians. *Pediatrics*, 138(1), e2016112. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-1128>
- Yoon, S., Kim, M., Yang, J., Lee, J. Y., Latelle, A., Wang, J., Zhang, Y., & Schoppe-Sullivan, S. (2021). Patterns of father involvement and child development among families with low income. *Children (Basel, Switzerland)*, 8(12), 1164. <https://doi.org/10.3390/children8121164>
- Young, R., Lennie, S., & Minnis, H. (2011). Children's perceptions of parental emotional neglect and control and psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 52(8), 889-897. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2011.02390.x>